

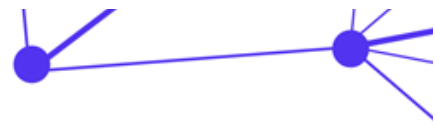

СТЪПКА 2:

Доклад на

ЕКИП

МОНИТОРИНГ

Експерти:

Мария Гергова-Бенгтссон

Ангел Георгиев

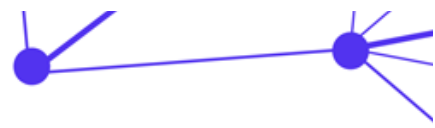
ТиМ Консулт ЕООД

Институт за изследване на общества и знанието при БАН

Антон Герунов

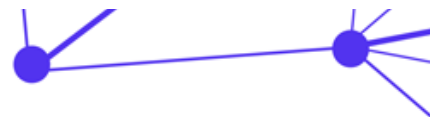
Адвокатско дружество Бакалова & Дамянов

Лора Стоева

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	4
1. ПРОЕКТЪТ НАКРАТКО.....	4
2. ЗАДАЧИ И ЦЕЛИ НА ЕКИП МОНИТОРИНГ	4
3. ЕТАПИ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МОНИТОРИНГА НА ПРОЦЕСА ПО СЪСТАВЯНЕ НА ВИЗИЯ ЗА СОФИЯ	4
II. МОНИТОРИНГ	6
1. РАБОТНИ СРЕЩИ — ГРАФИК, ОРГАНИЗАЦИЯ, КООРДИНАЦИЯ И УЧАСТИЕ	6
2. МОНИТОРИНГ НА СПАЗВАНЕТО НА ПРИНЦИПИТЕ НА РАБОТНИЯ ПРОЦЕС ПРИ ИЗГОТВЯНЕ НА ВИЗИЯ ЗА СОФИЯ, ЗАЛЕГНАЛИ В МЕТОДИЧЕСКИТЕ НАСОКИ	7
3. АСПЕКТИТЕ ПРАВО И НОРМАТИВНА БАЗА	8
1. <i>Мониторинг на съответствието с нормативните изисквания на дейностите в процеса по съставяне на Визия за София.....</i>	<i>10</i>
2. <i>Препоръки .....</i>	<i>11</i>
4. АСПЕКТИТЕ УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЦЕСИ	13
1. <i>Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на управлението на процеси при създаването на Визия за София. ....</i>	<i>13</i>
2. <i>Мониторинг на ефективността и прозрачността на процеса .....</i>	<i>14</i>
3. <i>Препоръки .....</i>	<i>19</i>
5. АСПЕКТИТЕ МАРКЕТИНГ И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА.....	20
1. <i>Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на маркетинга и връзките с обществеността при създаването на Визия за София.....</i>	<i>20</i>
2. <i>Мониторинг на прилагането на комуникационната стратегия .....</i>	<i>20</i>
3. <i>Мониторинг на ефективността в комуникацията между взаимодействащите си участници в работния процес, количествените и качествените измерители за успеха на проведената кампания и мащаба на информационното покритие. ....</i>	<i>22</i>
4. <i>Препоръки .....</i>	<i>22</i>
6. АСПЕКТИТЕ ТЕХНОЛОГИИ	22
1. <i>Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на използването и внедряването на технологии при създаването на Визия за София. ....</i>	<i>22</i>
2. <i>Мониторинг на поддръжката и използването на комуникационната платформа (сайт).....</i>	<i>23</i>
3. <i>Мониторинг на дълбочината и обхвата на засягане на технологични теми при провежданите работни срещи и публични събития .....</i>	<i>23</i>
4. <i>Мониторинг на методиката при избор на технологии, използвани в процеса ...</i>	<i>24</i>
5. <i>Мониторинг на координация по направления Икономика и Управление .....</i>	<i>24</i>
6. <i>Препоръки .....</i>	<i>25</i>
7. АСПЕКТИТЕ УСТРОЙСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ГИС	25
1. <i>Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на устройствено планиране и използване на ГИС при създаването на Визия за София.....</i>	<i>26</i>
2. <i>Мониторинг на дълбочината и обхвата на засягане на градоустройствени теми при провежданите работни срещи и публични събития .....</i>	<i>28</i>
3. <i>Мониторинг на подготвителната изследователска работа при подготовката на градоустройствени изследвания. ....</i>	<i>29</i>
4. <i>Мониторинг на качеството и количеството на използваните ГИС данни.....</i>	<i>41</i>
5. <i>Препоръки .....</i>	<i>42</i>

8.	АСПЕКТИТЕ СОЦИОЛОГИЯ	50
1.	<i>Общи базисни постановки за мониторинга .....</i>	<i>50</i>
2.	<i>Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на социологията при създаването на Визия за София .....</i>	<i>52</i>
3.	<i>Препоръки .....</i>	<i>70</i>
9.	АСПЕКТИТЕ ОКОЛНА СРЕДА	72
1.	<i>Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на околната среда при създаване на Визия за София .....</i>	<i>72</i>
2.	<i>Мониторинг на обхвата на засягане на екологичните теми при провеждане на работни срещи и публични събития .....</i>	<i>73</i>
3.	<i>Мониторинг на подготовката и провеждането на изследвания на аспектите Околна среда и консолидирането на резултатите от тях .....</i>	<i>74</i>
4.	<i>Препоръки .....</i>	<i>78</i>
III.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ	80
1.	УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТА	80
2.	ПРАВО И НОРМАТИВНА БАЗА	80
3.	МАРКЕТИНГ И ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА	81
4.	ТЕХНОЛОГИИ	82
5.	УСТРОЙСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ГИС	82
6.	СОЦИОЛОГИЯ	83
7.	ОКОЛНА СРЕДА	83

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Проектът накратко

Визия за София има за цел да създаде дългосрочна стратегия за развитие на София и крайградските територии. Проектът е инициатива на Столична община и ще послужи за основа на всички бъдещи стратегии за развитие на града до 2050. Визията ще има споделена идея за общо бъдеще, като включи още в началото на процесите на взимане на решения различни заинтересовани страни: общински власти, неправителствени организации, инвеститори, изследователи, експерти и граждани. Визията ще заложи нагтематични цели и ще създаде система на взаимодействие между отделните заинтересовани страни.

Работата по Визията включва събиране, обобщаване, създаване, дискутиране и анализ на информацията по всички теми, свързани с бъдещето на София. Процесът се координира от екип Визия, който работи за постигането на максимално включване и информиран диалог между всички участници. Екипът подпомага всички заинтересовани страни да споделят информация, да генерират идеи и да предприемат реални действия за решението на различни проблеми. Екипът събира, обобщава и представя знанията за реалното състояние на града и предложенията за развитието на София.

2. Задачи и цели на екип Мониторинг

Екип Мониторинг има за цел да изготви независима оценка на работата по съставяне на Визия за София на всеки междинен етап с цел оформяне на препоръки.

Основните задачи пред екипа са:

1. Да следи работата на екип Визия в отделните тематични области, като същевременно има възможност да съветва и насочва работата на екипите;
2. Да следи за спазването на принципите, залегнали в МЕТОДИЧЕСКИТЕ НАСОКИ;
3. Да формулира становища за прогреса на работата и качеството на процеса, както и да отправя препоръки за тяхното подобрене;
4. Да координира работата си помежду си.

Резултатите от изпълнението на задачите на екип Мониторинг се представят в общ доклад на всеки междинен етап. В изпълнение на своята работа екипът по мониторинг участва в различни работни срещи и публични събития.

3. Етапи на изпълнение на мониторинга на процеса по съставяне на Визия за София

Мониторингът на аспектите по отделните тематични сфери при съставянето на Визия за София се извършва паралелно с изпълнението на проекта. Становищата на

отделните членове на екипа се представят в обобщен доклад на два междинни и един финален етап, а именно:

1. Етап „Изследване и активиране на темите“ – първи междинен доклад;
2. Етап „Активизиране на темите“ посредством публични кампании и събития – втори междинен доклад;
3. Етап „Формулиране на Визия за София“ – финален доклад

II. МОНИТОРИНГ

1. Работни срещи – график, организация, координация и участие

Извършеният мониторинг на работата на екип Визия до момента засяга етапа на изследване и финализиране на темите. В началото на септември 2017 г. екип Визия обявиха екипите, отговорни за изследване и анализ на данните по отделните направления, като членовете на екипите бяха представени на серия от работни срещи, водени от ръководителя на проекта. Същевременно беше организиран и работният процес на екипите по направления, както и на екип Мониторинг, като бяха организирани множество срещи на различни нива и последователност, представени в следната графика:

08.09.2017 Първа работна среща на екипите по направления, която имаше за цел да запознае и срещне отделните експерти от екипите по направления, както и да представи членовете на екипа по мониторинга

Работни срещи на екипите по направления

25.09.2017 Работна среща на екипите по направления и експерти от Столична община във формат speed dating. Срещата имаше за цел да представи екипите пред ключови експерти на Столична община и да създаде възможност за изграждане на работни контакти между експертите от екипите и тези от Столична община, както и между експертите на отделните направления, където има покритие на темите

Работни срещи на екипите по направления

Работни срещи на екипите по направления със заинтересовани страни в т.ч. експерти от общината, НПО, бизнес

Работни срещи между екипите по направления по общи теми на изследване

Работни срещи екип Мониторинг

30.10.2017 Първа широка публична конференция Визия за София, която имаше за цел да представи екипите по отделните направления на широката публика, да представи напредъка на работата по изследване на темите и основните предизвикателства, както и да даде възможност за включване на заинтересованите страни в процеса по време на дискуссионните панели

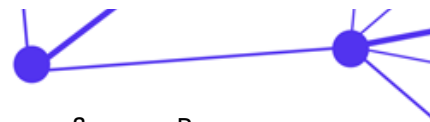
Работни срещи на екипите по направления

Работни срещи на екипите по направления със заинтересовани страни в т.ч. експерти от общината, НПО, бизнес

Работни срещи между екипите по направления по общи теми на изследване

Работни срещи екип Мониторинг

15.12.2017 Отчитане на първи междинен доклад пред специализиран съвет

2. Мониторинг на спазването на принципите на работния процес при изготвяне на Визия за София, залегнали в методическите насоки

Методическите насоки за разработване на дългосрочна визия за развитие на София и крайградските територии (приети с Решение №132 по Протокол 29 от 23.02.2017 г. на Столичния общински съвет) очертават няколко основни принципи на работния процес:

- Участие и взаимодействие
- Диалогичност и прозрачност
- Мотивация и израстване
- Приемственост
- Взаимообвързаност
- Конкретност и прагматичност на поставените цели

Първите два принципа – Участие и взаимодействие и Диалогичност и прозрачност са до голяма степен изпълнени в рамките на широкия набор от комуникационни дейности, осъществени от екипа на Визия за София.

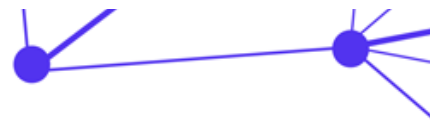
Мотивацията и израстването се обезпечават от включването на голям набор от заинтересовани страни в процеса на изграждането на визията и поддържането на интензивна и позитивна комуникация. Инициативите на екипа за привличане на партньори от бизнеса и гражданския сектор също спомага процеса на взаимно израстване.

Приемственост на визията се обезпечава чрез награждане на досега съществуващите нормативни и стратегически документи. За целта координационният екип на проекта активно насочва експертните екипи, така че да обезпечи подобно съответствие. Пълната оценка за изпълнението на критерия приемственост може да бъде дадена едва след като бъдат формулирани и конкретните препоръки за развитие от Визия за София и те бъдат сравнени със сега действащите стратегически цели.

По подобен начин можем да разгледаме и оценката на изпълнение на принципите Взаимообвързаност и Конкретност и прагматичност на поставените цели. На този етап екипът на Визия за София полага необходимите усилия и следва добри управленски и процесни практики за обезпечаване на пълното прилагане на тези принципи, но резултатът от тези усилия ще може да бъде оценен в пълна степен през първото тримесечие на 2018 г., когато конкретните цели са формулирани.

Оценка на съответствие с принципите, залегнали в методическите насоки: Много добра.

3. Аспектите Право и нормативна база

Основна задача на мониторинга на аспект Право и нормативна база при създаването на Визия за София е осъществяването на мониторинг на работата на екип Визия в сферата на позитивното право и действащата нормативна уредба, съответствие с нормативните изисквания на дейностите в процеса и спазването на принципите, залегнали в методическите насоки за разработване на дългосрочна визия за развитие на София и крайградските територии.

2.3.1 Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на правото и нормативната база при създаването на Визия за София

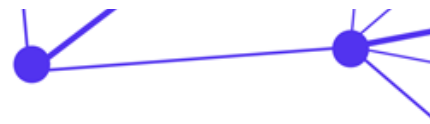
Съгласно методическите насоки екип Визия е основният екип, който води, организира и координира процеса по изграждането на Визията, като на същия се възлага не само координационна роля, а също осъществяването на критичен и информиран поглед над съдържателния аспект на работните документи в процеса на създаването на Визията.

Като цел на изготвянето на Визията, възпроизведена и в доклада на екип Визия, е изработването ѝ като документ, който да бъде в основата на заданието за изменението на Общия устройствен план на общината, както и да стои най-високо в йерархията на документите по стратегическо планиране на Столична община. Работата до момента на екип Визия в изпълнение на тази цел е обобщена в представения от този екип доклад. В същия детайлно са описани дейностите, които екипът е осъществил, сроковете, в които са реализирани, а в случаите на закъснения са посочени причините. В доклада са описани постигнатите резултати, посочени са и предстоящите задачи пред екипа. Както е записано в самия доклад, извършеното е в синхрон с процеса, описан в методическите насоки, и дава добра основа за продължаване на работата.

В същото време екип Визия е идентифицирал като основни проблеми, наречени от екипа предизвикателства, за успешното продължаване на процеса: конкретни изисквания в нормативната уредба и обмяната на информация със заинтересованите страни.

Първият проблем, посочен от екип Визия, е свързан със съобразяването на графика за изработване на Визията, с изискванията за:

- a. Провеждането на процедури по Закона за обществените поръчки, което би наложило удължаване на срока с 2 месеца, като предложението е то да бъде добавено преди старта на Стъпка 3.
- b. Организирането на обществени консултации по Наредбата за обществени консултации, в сила от 15.09.2017 г., което изискване не е съществувало при приемането на методическите насоки, но следва да бъде съобразено. Предложението да бъде добавено времето от 1 месец между стъпки 6 и 7 за публично обсъждане на финалния вариант на предложението за Визия за София.

Безспорно съобразяването с посочените изисквания няма как да бъде избягнато, поради което и съответно сроковете за това следва да бъдат предвидени в общия график.

Вторият проблем, посочен от екип Визия, е събирането на данни, необходими за работата по Визията, и неполучаването в период от 2 месеца на една четвърт от поисканите данни. Напълно споделяме извода на екип Визия, че трудността в събирането на данни, дори в рамките на самата Столична община, представлява риск за процеса по създаването на качествена, пълноценна и убедителна Визия за София.

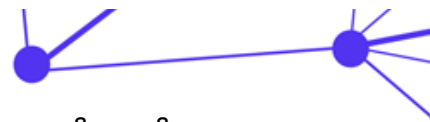
Предвид поставената цел Визия за София да стои най-високо в йерархията на документите по стратегическо планиране на Столична община, в процеса на работа, на няколко проведени срещи е разискван въпросът за липсата на изрична правна уредба (правно основание) за изработването и одобряването на Визията. Съобразно поставената цел може условно да се каже, че като инструмент тя се доближава до уредените в Закона за регионалното развитие документи за планиране на пространственото развитие и най-вече до Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 3 (област)¹ [1].

Както е записано и в методическите насоки за разработване на дългосрочна визия за развитие на София и крайградските територии, София има множество планове и програми, но същите са ограничени секторно и пространствено. Идеята за визията е същата да бъде нещо по-обобщено, по-всеобхватно, с по-дълъг период на действие и обединяващо възможно най-широк спектър от виждания за разрешаването на набор от градоустройствени, социални, екологични и др. проблеми, с които виждания следва да се съобразяват компетентните органи, използвайки наличните нормативно уредени способности за действие с цел решаването на тези проблеми.

От гледна точка на нормативната уредба безспорно е налице възможност за изготвянето и приемането на такава визия, която намира израз в разпоредбата на чл. 21, ал. 1, т. 23 от Закона за местното самоуправление и местната администрация и Столичният общински съвет се е възползвал от тази възможност, възлагайки изработването на Визията.

---

¹ С Указ № 1 от 05.01.1999 г. за утвърждаване границите, административните центрове на областите и общини, включени в тях, Обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.1999 г., издаден на основание чл. 98, т. 5 от Конституцията на Република България във връзка с чл. 6, ал. 2 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България са утвърдени границите на Област с административен център град София, в която се включват Столичната община с районите, създадени по реда на Закона за териториалното деление на Столичната община и големите градове.

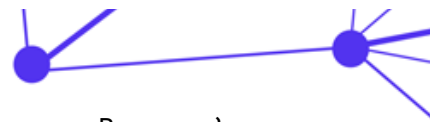
Становището на мониторинга по аспекти Право и нормативна база е, че в следващите етапи от разработването на Визията като отделна тема следва да бъде проучена и обоснована нуждата от приемането на изменения в действащи нормативни актове с оглед гарантирането на най-ефективното прилагане на Визията. Препоръчва се Визията да бъде разгледана като предварителен (подготвителен, проучвателен) етап, основание или предпоставка за започването и развитието на други нормативно уредени производства по изработване и приемане на стратегически инструменти за управление, планове или програми. Препоръчително е също така да бъдат идентифицирани направленията, в които при подготовката и приемане на управленски актове Столичният общински съвет ще мотивира решенията си с постановките на Визията за София. Основание за такъв вид проучване намираме в това, че Визията се изработва като всеобхватен стратегически документ с максимално широко участие на заинтересованите лица при спазването на принципите на публичност и прозрачност, декларирани и последователно провеждани в изминалия етап. При това положение Визията може да се използва и да стане част от предпроектните проучвания, въз основа на които да бъде изготвено задание за изменение на действащия ОУП на СО, както и да бъде източник на мотиви при издаването на предвидени в действащата нормативна уредба управленски актове на Столичния общински съвет. Също така Визията може да бъде използвана при изработването или изменението и допълнението на нормативно уредени стратегии и програми, при съобразяване на относимата за тях уредба. В случаите, в които е необходимо становище на местен орган или той участва под каквато и да е форма в изработването на програмни документи на по-високо ниво от общинското, същият отново може да използва заложеното във Визията с оглед мотивирането и отстояването на определени позиции. Ето защо е добре Визията максимално да отчете действащата уредба относно стратегии и програми, за да може и максимално да бъде приложима при изработване или изменение и допълнение на такива. Предвид изложеното, в следващите етапи е препоръчително да се изследват възможностите за допълване на Правилника за организацията и дейността на Столичния общински съвет (приет с Решение №1 по Протокол №7 от 19.01.2004 последно изм. и доп. с Решение №326 по Протокол №19 от 28.06.2012 г.) със самостоятелен нов раздел, в който изрично да се уредят редът и условията за използването и прилагането на Визията в производствата по издаване на административни и управленски актове на органите на местното самоуправление и местната администрация на Столичната община.

На следващо място, препоръчително е в следващата стъпка да бъде включено разработването на специализирана тема от екип Визия, посветена на гъвкавост и самообновяване на Визията. Така до голяма степен ще бъдат улеснени дейностите по Стъпка 5 Рационализиране.

1. Мониторинг на съответствието с нормативните изисквания на дейностите в процеса по съставяне на Визия за София

- 1) *Общи организационни бележки*

Поради краткия срок (08.12-11.12) за запознаване с всички изготвени доклади по отделните направления и обема на тези доклади (повече от 1000 страници), докладът на мониторинга по аспект Право и нормативна база (в частта му на съответствието

с нормативните изисквания на дейностите в процеса по съставяне на Визията) не отчита в детайли положителните характеристики на докладите по отделните направления. Те безспорно са налице и предвид съдържанието на всички доклади, без изключение, следва извод, че екипите показват високо ниво на познаване на действащата нормативна уредба. Ето защо фокусът ни е насочен изцяло върху препоръките за следващите стъпки.

При запознаването с докладите по отделните направления прави впечатление големият обем на някои от тях, което затруднява възприемането им и извличането на основните и важни аспекти на разглежданите въпроси. Действително, събраната и изследвана информация по отделните направления е със значителен обем, но в известна степен за обемността на част от докладите допринася включването в основния текст на съдържание, което може да бъде оформено в препратки, респ. в приложения към доклада.

Препоръчително е в следващите етапи докладите да не възпроизвеждат значителни части от ползваните източници, а да се извършва позоваване на източника с посочване на реда за достъп до съдържанието му.

В отделни приложения да се изнесат списъците с относимата нормативна уредба, списъците със съкращенията и често използваната терминология, особено ако употребяваните термини са със съдържание, различно от общоупотребимия български език.

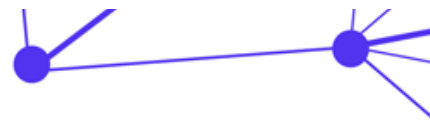
Резюметата да се изготвят като отделен документ, в степен на подробност, позволяваща задоволително запознаване със съдържанието на докладите и с основните мотиви за направените в тях изводи, заключения и препоръки.

2) Действаща нормативна уредба и проекти за нормативни актове

В част от докладите по отделните направления при формулиране на изводи и препоръки е налице позоваване на Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за устройство и застрояване на Столична община, внесен в Народното събрание на 04.10.2017 г. В процеса на изпълнение на следващите стъпки е препоръчително екипите да проследяват законодателния процес и да съобразяват изводите, препоръките и заключенията си по активираните теми само с действащата редакция на Закона за устройството и застрояването на Столичната община. В противен случай е налице риск от „изкривяване“ на резултатите по активираните теми поради възприемането на законопроекта като действащ нормативен акт.

2. Препоръки

1) Общ проблем за работата на всички направления е анализът на нормативната и стратегическата синхронизираност на различните управленски актове, планови документи и нормативните актове, които ги уреждат.

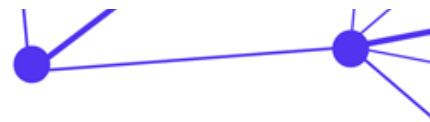
Препоръчително е да бъде формирана и разработена в следващите стъпки специализирана тема относно нормативната и стратегическата синхронизираност между отделните стратегически документи. В пряка връзка с тази тема е синхронизирането на базите данни, които се използват в различните проучвания и разработваните теми по отделните направления.

Препоръчително е да се формира и разработи в следващите стъпки тема, в която да се проучат и разработят възможностите за изграждане на обща база данни въз основа Портала за пространствени данни, който се изгражда по Закона за достъп до пространствени данни.

2) Във връзка с горните две формулирани теми, в предстоящите стъпки следва да намери място специализирано проучване относно възможностите за създаване на специализирана карта за устройствено планиране, която намира нормативна опора в чл. 34 ЗКИР. Като част от това специализирано проучване може да бъде включено и изследване относно ефекта, който биха имали проучванията по т. „а“ при осигуряване на комплексното административно обслужване, осигуряването на достъп до данни от различни регистри, поддържани от Столична община, и не на последно място – гарантиране на публичност и прозрачност в действията на администрацията.

3) В направление Градска среда е препоръчително формулирането на специализирана тема относно предпоставките за разширяване използването при устройственото планиране на инструменти, уредени в действащите нормативни актове – обогатяване на съдържанието на устройствените планове чрез включването на специализирани план-схеми към ПУП за публичните пространства, стимулиране на изработването на правила и нормативи за прилагане на устройствените планове, обвързани с други управленски и стратегически актове на Столичния общински съвет.

4) В направление Градска среда, тема Публични пространства е препоръчително провеждането на специализирано проучване за вида и характера на правата и задълженията на „потребителите“ на публичните пространства и анализ на степента, в която се изпълняват техните задължения. Това би спомогнало да се направят заключения относно необходимостта от предприемане на мерки от различен характер – промяна на текстове от наредби на Столична община, въвеждане на нови административни и административно-наказателни мерки, кампании за повишаване на културата и качеството на използването и най-вече опазването на публичните пространства.

4. Аспектите Управление на процеси

1. Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на управлението на процеси при създаването на Визия за София.

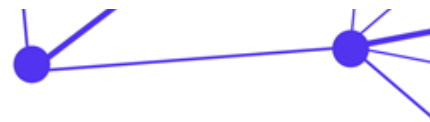
Мониторингът на работата на екип Визия за управлението на процеси протича в две основни направления:

- Мониторинг на процеса за съобразяване с нормативните изисквания и принципните насоки, залегнали при стартирането на проекта. Това включва съобразяване с действащата нормативна уредба и с решенията на Столичния общински съвет за стартиране на проекта (Решение №132 по Протокол 29 от 23.02.2017 г. на Столичния общински съвет)
- Мониторинг на управлението на процеси в неговата същност, така че да обезпечи ефективно разходване на публичния ресурс, управлението на ресурсите, процесите, дейностите и служителите спрямо международните и националните добри практики, както и постигане на заложените цели в рамките на графика и бюджета в желания обхват и с необходимото качество.

Мониторингът на управлението на процеси протича по различни начини, като експертът Управление на процеси извършва следните дейности:

- Периодичен преглед на представените аналитични материали с цел формирането на независимо експертно мнение по тяхното качество, актуалност, приложимост, обхват и реалистичност.
- Загълбочен критичен анализ на процесите и процедурите, които са довели до изготвянето на аналитичните материали и тяхното включване в общата стратегия, както и изготвяне на предложения за конкретни стъпки за тяхното постоянно усъвършенстване.
- Участие в работни групи, работни срещи, дискусии и други форуми, като с това се цели допълнителна оптимизация на аналитичните процеси, което и ще доведе до по-добро качество на крайните резултати.
- Редовна и загълбочена дискусия с широк набор от заинтересовани страни и участници в процеса, която да доведе до унифициране на процесната визия и последователно подобряване на работния поток и резултатите от него.
- Използване на положителен чужд опит.
- Проактивна комуникация в различни стандартни и иновативни формати – срещи, дискусии, форуми, кръгли маси, брейнсторминг сесии, фокус групи и др.
- Активно използване на възможностите за онлайн комуникация – традиционни форми (е-мейл, чат) и иновативни решения за съвместна работа.

Целта на мониторинга е да предостави пълна и подробна оценка на управлението на процеси, да изведе основните силни страни като добра практика, да очертае евентуалните слабости и да формулира препоръки за подобряването на управлението в следващите етапи на проекта.

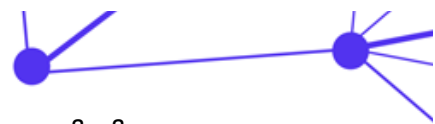
Основанието за извършването на този процес е Договор № ПГУ17-ДГ55-07/27.09.2017 г., но самият процес на мониторинг по същество започва на 08.09.2017 г., съвместно с работата на експертните групи по направленията на Визия за София.

2. Мониторинг на ефективността и прозрачността на процеса

Според националните и международните добри практики при управлението на проекти (вж. напр. Project Management Institute, 2013) ефективността и прозрачността на управленския процес се постига като резултат от синергията на успешно управление на тематични групи от свързани дейности (направления или теми). Сред тях основните са:

- График – обезпечаване на навременното приключване на планираните дейности
- Бюджет – обезпечаване на използването на ресурсите, като няма превишение над плана и очакванията
- Обезпеченост с ресурси – обезпечаване на правилното разпределение на ресурсите по такъв начин, че всяка задача разполага с необходимите ресурси за успешното ѝ изпълнение
- Обхват – обезпечаване, че планираните дейности са изпълнени в тяхната цялост
- Качество – обезпечаване, че получените резултати и продукти отговарят на поставените цели и нужди
- Риск – обезпечаване на проактивно управление на потенциалните рискове
- Комуникация – обезпечаване на подробна и полезна комуникация между заинтересованите страни в рамките на проекта и извън него (като основен компонент на прозрачността)

Следва да се подчертае, че екипът на Визия за София използва съвременни методи за колаборативна работа в онлайн среда (споделено интернет пространство в Google Drive, споделени календари, общи онлайн чатове), която позволява аспектите на управлението да са ясни, достъпни за широк набор от участници и дефинирани в условия на прозрачност и повишено взаимодействие. Подобна добра практика следва да се приложи както в следващите фази на проекта, така и при потенциални други проекти.

Оценката на всяка от дейностите за нуждите на мониторинга се задава в следната таблица:

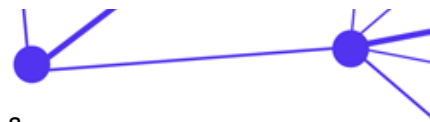
Оценка	Значение
Слаба	Управлението на проекта не отговаря на добрите практики и създава значителни рискове за невъзможност за изпълнение на поставените задачи в желания обхват, срок и бюджет.
Задоволителна	Управлението на проекта не отговаря в пълна степен на добрите практики и създава известни рискове за невъзможност за изпълнение на поставените задачи в желания обхват, срок и бюджет.
Добра	Управлението на проекта отговаря в голяма степен на добрите практики и до голяма степен обезпечава изпълнението на поставените задачи в желания обхват, срок и бюджет.
Много добра	Управлението на проекта отговаря в пълна степен на добрите практики и създава всички възможни предпоставки за изпълнение на поставените задачи в желания обхват, срок и бюджет. Проактивен, гъвкав и ефективен подход на управление.

1) Управление на графика

Екипът на Визия за София проактивно управлява проектния график. В споделеното онлайн пространство са дефинирани голямо количество отделни графици, като на 22.09.2017 г. се създава образец за общ план на всички работни групи. Той постепенно се попълва, като на 07.11.2017 е създадена първата версия, в която са включени задачите на всички направления. Предвид, че ефективната работа започва на 08.09.2017 г., отчитаме важноста при следващи стъпки на проекта планирането и отчитането на задачите да стартира на по-ранен етап.

Това е особено важно в случай, че действащите изпълнители все още нямат подписан договор и в този смисъл предложеният от тях график не е обвързващ. Наличието на агрегиран график би позволило да се следи осъщественият прогрес в реално време. Сега разглежданите графици (налични на следния линк: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/10hxQWiVykeFNJznjTXik1EMWOzIMPmN6eJpvtM7QII/edit#gid=0>) представляват описание на процеса по дейности, но не и по конкретни проследими задачи, които подлежат на оценка и контрол. Налична е и таблица с разбивки по някои задачи: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/17rotY7UOmou6JlcZCpVqnxar5h75u9YDG233Mb3qrSQ/edit?usp=sharing>). Отчитаме, че дори към 11.12.2017 г. след приключване на работата на експертните екипи тази таблица не е изцяло попълнена със срока и статуса на всички очертани задачи. Въпреки това отчитаме стриктно изпълнение на поставените задачи спрямо графика на проекта, което е положителна добра практика.

Оценка на управлението на графика: Добра, като съществува потенциал за допълнително подобрене.

2) Управление на бюджета

Проектът е обвързан с конкретен бюджет, съгласуван и приет от Столичния общински съвет. Изпълнението на бюджета е устойчиво във времето, като не се очаква значителен преразход на ресурси. Предвид проектните специфики се налага допълнителни служители към Софпроект да работят по проект Визия за София, като това са 5 броя стажанти. При месечно заплащане от 300 лева на стажант, разходите за тях представляват незначителен преразход.

Оценка на управлението на бюджета: Много добра

3) Управление на обезпечеността на дейностите с ресурси

Предвид спецификата на дейностите в проекта Визия за София за периода 08.09.2017 г. до 08.12.2017 г., а именно – аналитично-консултативни дейности, основните ресурси от ключова важност за успешно осъществяване на поставените задачи са човешките и информационните ресурси.

Човешките ресурси са обезпечени по линия на обществена поръчка Избор на изпълнители за извършване на тематична група дейности относно проект "ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОФИЯ И КРАЙГРАДСКИТЕ ТЕРИТОРИИ" по обособени позиции, публикувана на 25.07.2017 г. с уникален номер 9066632 в Регистъра за обществените поръчки. Тази поръчка обезпечава необходимия експертен потенциал в пълен обем за изпълнение на проектните цели. Като недобра практика при възлагането следва да се отбележи фактът, че макар екипите ефективно да са започнали работа от 08.09.2017 г., техните договори са подписани по-късно. В този смисъл съществува период на работа на експертите, без това да има правно основание. Подобни практики следва да се избягват с помощта на по-добро планиране.

Вторият ключов показател включва информационното обезпечаване на експертните групи, което да подсигури изпълнението на задачите в пълен обем и със задоволително качество. В тази насока екип Визия полага значителни усилия, като изготвя предварително Регистър на документи на първи етап, включващ 74 различни източника на информация. Писма с искане за данни са изпращани на 05.10, 18.10, 01.11, 13.11, 20.11, 21.11, 24.11 и 30.11 от името на ОП "Софпроект-ОГП" на основание на чл.5, ал.5 от ЗУЗСО (държавните органи предоставят на Столична община своевременно и безвъзмездно информацията, съдържаща се в информационните им системи, необходима за планирането и управлението на устройството на територията.) Писмата са пратени към общо 123 източника на информация (държавна и местна администрация, фирми, сдружения и НПО). От тези източници са искани 809 броя бази данни, от които получени са 421 пълни (според експертните екипи) бази, 69 частични, 72 отговора за липса на исканите данни, като не е получен отговор за 180 от

поисканите бази данни. Въпреки значителните усилия от страна на екипа на Визия за София част от поисканата информация не е получена или е получена в непълен вид.

Оценка на управление на обезпечеността с ресурси: Добра, като съществува потенциал за допълнително подобрене.

4) Управление на обхвата

Основният индикатор за управление на обхвата е изпълнението на плана спрямо пълния заложен обхват в Решение №132 по Протокол 29 от 23.02.2017 г. на СОС. Презгледът на получените от експертните групи материали показва, че в огромната си степен желаният обхват на проекта е изпълнен от работните групи. Първоначалното четене на доклада показва разминаване на заглавията на покритите задачи от заложените такива в Методическите насоки, но внимателен прочит разкрива, че темите са в голямата си степен покрити по същество.

Оценка на управлението на обхвата: Много добра

5) Управление на качеството

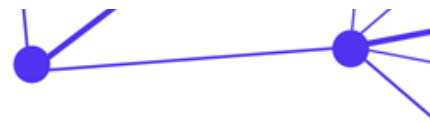
Екипът на Визия за София подхожда проактивно към управлението на качеството на резултатите и продуктите на разглеждания проект. Това се обезпечава чрез кратки итерации за постигане на проектните резултати, бърза обратна връзка, включване на широк набор от експерти, активно търсене на експертно мнение по разглежданите теми и обезпечаване на широко взаимодействие с различните заинтересовани страни в процеса. Като допълнителна оценка за качеството на продукта и резултата може да се възприеме и оценката на участвалите в процеса, която е в голямата си част положителна.

Оценка на управление на качеството: Много добра

6) Управление на риска

В рамките на проекта рискът се управлява активно, но неформално. Макар да не е налична матрица на рисковете и съответстващата стратегия за тяхното управление, то екипът на Визия за София последователно обсъжда потенциалните рискове на своите редовни срещи и работи по начини за тяхното избягване.

От друга страна, наличието на формален процес по управление на риска позволява прецизиране на фокуса върху проектните рискове, извеждане на ясни действия и отговорници при материализиране на риска и по този начин – обезпечаване на минимален брой неочаквани събития в рамките на проектния цикъл. Като потенциална сфера на подобрене на работата може да се препоръча включване на формален план за управление на риска.

Оценка на управлението на риска: Добра, като съществува потенциал за допълнително подобрене.

7) Управление на комуникацията

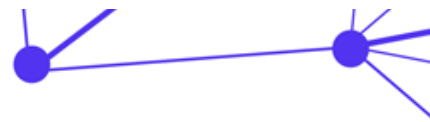
Комуникацията в рамките на проекта е на изключително високо ниво. За целите на мониторинга можем да я разделим на вътрешна (със заинтересованите страни в рамките на проекта) и външна (с всички останали заинтересовани страни).

Вътрешната комуникация се обезпечава с помощта на споделено онлайн пространство, активна комуникация с помощта на електронната поща и приложения за чат, както и ежеседмични подробни срещи за изясняване на прогреса, набелязване на задачите, решаване на възникналите проблеми и очертаване на стратегическата посока. Подобна практика се наблюдава както в рамките на координационния екип, така и между експертите в рамките на определени направления. Координацията между отделните направления е в по-ограничена форма и се осъществява предимно по линия на координационния екип.

Външната комуникация протича по линия на лични срещи, онлайн комуникация, разпространяване на информация през официалния сайт на инициативата (<https://vizia.sofia.bg/>), както и чрез нарочно организирани форуми и конференции. Подобно събитие беше осъществено на 30.10.2017 г. в сградата на Софийската градска художествена галерия, на което присъстваха 280 граждани, двама чужди участници, 21 панелисти, 14 презентатори, представители на администрацията, НПО сектора и бизнеса. Допълнително конференцията се излъчи директно онлайн, като имаше 9,564 гледания. Този форум даде възможност на експертните групи от всички направления да представят своята работа и виждания и да получат обратна връзка от широк спектър от заинтересовани страни. Макар че организаторите не бяха предвидили формален механизъм за даване на обратна връзка от това събитие, кратко интервю с непредставителна извадка от присъствалите показа положително отношение към него.

От началото на проекта (декември 2016 г.) са включени още по-широк набор от заинтересовани страни. Това са общо 806 участници, от които:

- 117 общински и държавни институции (някакъв вид администрация)
- 57 инвеститори и представители на бизнеса
- 19 браншови организации
- 34 изследователски организации и/или университети
- 147 граждански организации
- 6 политически партии
- 426 физически лица (граждани)

От 08.09.2017 г. са проведени общо 214 срещи, от които:

- 1 пресконференция
- 1 международна конференция
- 80 координационни срещи на екип Визия или на членове на екипа с външни заинтересовани страни
- 108 срещи на експертните екипи с представители на изследователски центрове, общинска и държавна администрация, НПО, браншови организации, експерти и общественици
- 28 участия на екип Визия на различни професионални събития, конференции и форуми;
- 7 срещи с бизнеса и инвеститори на територията на Столична община

Оценка на управлението на комуникацията: Много добра

8) Обща оценка

Общата оценка за управлението на проекта е положителна. С изключение на няколко момента, които могат да бъдат подобрени, екипът на Визия за София управлява проекта и съпътстващия го публичен ресурс професионално, отговорно и ефективно. Подобен подход на управление значително увеличава шанса за успешното завършване на проекта.

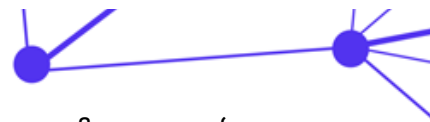
3. Препоръки

Въпреки силно положителната обща оценка за управлението на процесите от страна на екип Визия за София и по-специално от отговорните ръководители и координатори, все пак могат да бъдат очертани няколко препоръки, които ще доведат до допълнително подобрение и ще увеличат шанса за успешното приключване на проекта:

1. Прецизиране на процеса на планиране на обществените поръчки и административното им обслужване, така че да се обезпечи своевременно възлагане на поръчката. Подобен подход подпомага и засиления контрол върху изпълнителя и дава легитимност на изпълнителя при извършване на поставените му задачи.

2. Следва в началото на всяка нова фаза (в рамките на първия месец от изпълнението) да се разработят детайлни планове за всяка отделна задача на достатъчно ниско ниво на детайл. Залегналите в методическите насоки управленски график и заложените в обществените поръчки на експертните екипи дейности не са достатъчно детайлни, за да бъдат оценени като време и необходимост от ресурси и оттам – не са контролируеми в достатъчна степен. Тази препоръка важи както за планирането и разпределянето на задачи към работните групи, така и за координационния екип.

3. Информационното обезпечаване на аналитичните задачи следва да се планира и осигури в по-голяма степен. Същността на експертния анализ е, че той е силно зависим от наличието на качествена и навременна информация. Екипът на Визия за София следва да обезпечи още по-интензивна комуникация с администрациите и

източниците на такава информация и при отказ да търси други удачни варианти (при искането на данните по силата на заявление по чл. 24, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация).

4. Планирането и управлението на проектните рискове следва да се формализира и прецизира. Наличието на официален регистър на рисковете, заедно с тяхната очаквана вероятност и ефект върху проекта би подпомогнало процеса на тяхното управление чрез извеждане на подходящи стратегии и отговорници за прилагането им.

Представените препоръки могат да бъдат използвани от екипа на Визия за София за подобряване на съществуващите процеси в следващите етапи на проекта, както и при осъществяване на свързани или сходни проекти.

5. Аспектите Маркетинг и връзки с обществеността

1. Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на маркетинга и връзките с обществеността при създаването на Визия за София

Работата в сферата на маркетинга и връзките с обществеността на екип Визия се извършва изключително професионално, независимо от наложените неколккратно промени в сроковете. Извършените дейности са прозрачни, консултират се с различни страни, преди да се вземе окончателно решение. Например визуалната комуникация е представена предварително на различни стейкхолдъри и след събраната обратна връзка, направени корекции и редакции, е финализирана и готова за старт. Отделно като част от прозрачна и открита комуникация се представят всички участници в проекта – в сайта е планирана секция Участници, и се представя екип Визия за София; стажанти на екип Визия; екип Мониторинг; експертите по тематичните направления; регистър на хората и организациите, които ще се включват в процеса занапред.

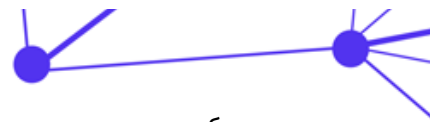
2. Мониторинг на прилагането на комуникационната стратегия

Добра инициатива е, че докато се представи сайтът, има блог, който да предоставя нужната информация, за да има доверие и информация за Визия за София.

Комуникационната стратегия се прилага, като се взимат предвид динамиките на промените, което е неизбежно в работата на съвременния комуникационен специалист.

Визуална идентичност – финалният вариант е по-изчистен и ясен в представяне по опростен начин на един доста сложен проект. По визуалната идентичност и първата кампания са взети предвид всички коментари, направени са неформални фокус групи пред студенти и различни типове хора – запознати и незапознати, и е събрана обратна връзка.

От изключителна полза е и абонаментът за мониторинг на медиите и разговорите в социалните мрежи – Сенсика, който позволява в реално време да се следи въздействието и резултатите на различните комуникационни канали. Този

инструмент позволява и да се насочва и подобрява комуникацията към медиите на база на техните реакции и тона на отразяване.

Огромна роля за положителните резултати има и добрият старт на публичната комуникация чрез първото събитие на Визия за София, на което кметът на София 2-жа Фандъкова, Елен Герджиков и арх. Здравков представиха проекта и екипа и Любо Георгиев, лидер на проекта, представи графика на изпълнение на Визия за София. Събитието се проведе в A hub – със силно медийно присъствие (присъстваха над 60 журналисти: тв, радио, принт, уеб), което рефлектира много позитивно на качеството и количеството в медийното отразяване – над 85 репортажа и материала.

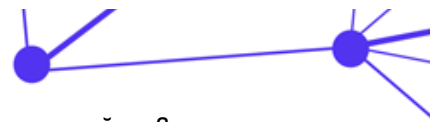
Силен прогрес в комуникацията е направен и с конференцията в края на октомври, която позиционира проекта както пред ключови лидери на мнение, така и пред медиите и различни групи стейкхолдъри. Присъствието на висока класа международни експерти допринесе значително за имиджовото позициониране на Визия за София. Изключително добро използване на социалните мрежи за популяризиране на събитието, за прозрачност чрез излъчване на живо във Фейсбук и независимо от кратките срокове. Силен отзвук генерира и споделянето на съдържание в социалните мрежи от гостите на конференцията. Това е много полезно за постигане на подкрепа и препоръка от трети независими страни, не създателите и организаторите на проекта. Също така конференцията ще се използва и за по-продължително генериране на експертно съдържание, което е ключово за успеха на една подобна комуникационна стратегия.

Уебсайт – макар и със закъснение, имайки предвид, че уебсайтът е лицето на проекта, резултатът изглежда изключително професионален както като визия, така и като съдържание и функционалности. Модерен съвременен уебсайт, който създава усещането за докосване до едно по-хубаво бъдеще – усещане, което проектът има за цел да създаде и реализира.

Кампании – започналите в младежите кампании са добър инструмент за достигане на живо до различни аудитории, както и до тези, които не са толкова близо до дигиталните канали. За целта са набрани и доброволци, които да популяризират Визия за София в рамките на кампанията в младежите през зимните месеци.

Връзки с медиите – подходът за по-таргетиран и целенасочен начин за комуникация е изключително подходящ за първата фаза на проекта.

Допълнителни новини са разпространени за началото и края на обществените поръчки с цел прозрачност на процеса, както и обявяване на процеса на набиране на стажанти – с доста добро и позитивно медийно отразяване. Допълнителен медийен ефект имат и подробните и качествени интервюта с лидера на проекта Любо Георгиев, както в нишови, така и в по-масови медии (в Дневник, в сп. Градът, в сп. Икономика), и специалните интервюта на международните лектори, които бяха поканени за конференцията през октомври.

3. Мониторинг на ефективността в комуникацията между взаимодействащите си участници в работния процес, количествените и качествените измерители за успеха на проведената кампания и мащаба на информационното покритие.

Различните участници в целия процес си взаимодействат активно както чрез онлайн комуникация, така и чрез срещи на живо, което е много полезно, за да има синхрон между различните дейности и да не се губи информация.

4. Препоръки

Основните препоръки са в посока за още по-засилено медийно присъствие чрез по-честа и активна комуникация с медиите и използване на всеки повод за генериране на новини и публикации. В началото е нормално да има повече скептицизъм от страна на медиите, но активната и проактивна комуникация ще допринесе за промяна на отношението към проекта. Много силен фокус трябва да се постави върху използването на данните и анализите, които Визия за София ще генерира, с цел да се привлекат медиите, да се генерира по-добро и позитивно отразяване, да се намали скептицизмът. Хубаво е да се помисли и направи подробна стратегия и личен подход към медиите и журналисти.

6. Аспектите Технологии

Мониторинг технологии наблюдава основно работата на отговорник технологии в екип Визия - Георги Пенчев. Тук няма конкретно направление, а основната цел е да се следи цялостното използване и внедряване на технологии в процеса, поддръжката и използването на комуникационната платформа, засягане на технологични теми при провеждане на работните срещи на другите екипи, както и избор на технологиите при изграждане на Визия за София. Като допълнителна цел се поставя проследяване на процеса по координация на направления Икономика и Управление.

1. Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на използването и внедряването на технологии при създаването на Визия за София.

Оценката по използване и внедряване на технологии на всички нива от административните органи, свързани с процеса по създаване на Визия за София, е една от основните, за да се направи цялостна и адекватна снимка на настоящото състояние. Това е необходимо с цел избор на правилна стратегия за развитие и подобрене. Предвид огромната децентрализация на използваните технологии, интегрирането им една с друга е много трудно и извършените дейности тук са главно насочени към каталогизирането на всички възможни споделени системи между различните административни органи, както и сайтовете за използване от крайните клиенти. Извършен е и одит на сигурността и използваемостта на тези системи от гледна точка на достъпност и пълнота, като този процес все още не е завършен напълно.

Оценка: Много добра

2. Мониторинг на поддръжката и използването на комуникационната платформа (сайт)

Основна част от технологичното представяне на процеса по изграждане на Визия за София е комуникационната платформа. Тя, от една страна, дава информация на широката публика за етапите и действията по изграждането, от друга страна, търси и разпределя интересите на тази публика към съответните екипи, които изграждат различните аспекти от Визия за София.

Стартирането на комуникационната платформа се забавя с повече от месец и това е обусловено от следните факти:

- Няма конкретен човек, който да отговаря за това направление. Този човек трябва да е с отговорност между Технологии и Комуникации и да следи за цялостното изграждане на самата платформа;
- Недостатъчна ангажираност на екипа по изграждането на платформата. Един от основните критерии по избор на доставчик за изграждане на платформата е цената и това планирано означава по-малка проактивност от страна на екипа на доставчика. Тук отново се затвърждава нуждата от отговорник по цялостното изграждане на самата платформа;
- Умишлено оставено по-отворено задание за изграждане на платформата. Това води до по-голяма свобода при избор на конкретно технологично решение, но и до необходимост от повече детайли по време на самия процес по изграждане на платформата.

Допълнително по време на процеса по изграждане на платформата излиза необходимост за роля, която да отговаря за управлението на клиентооборота като споделена отговорност между Технологии и Комуникации.

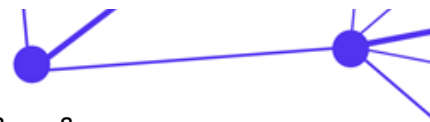
Оценка: Добра, като съществува потенциал за допълнително подобрене. Много добра реакция при критични ситуации от страна на целия екип Визия предотврати по-голямо забавяне.

3. Мониторинг на дълбочината и обхвата на засягане на технологични теми при провежданите работни срещи и публични събития

Технологиите са навсякъде около нас и засягането на технологични теми при провежданите работни срещи и публични събития е приоритет и отговорност на всеки от екипите. Тук експерт Технологии е насочил усилията си по подготовка на координаторите на всички други екипи по технологични въпроси за провеждане на срещите. Това е позволило активното засягане на технологичните теми без необходимост от лична намеса.

Оценка: Много добра

4. Мониторинг на методиката при избор на технологии, използвани в процеса

Естеството на процеса по създаване на Визия за София изисква неминуемо използването и внедряването на технологии във всеки екип, свързан с конкретна задача от цялостния процес, както и на екип Визия с цел изграждане на цялостна картина за администриране и проследяване на процеса. Мониторингът отчете избор на следните технологии, които са от изключителна важност в процеса на създаване на Визия за София:

- <https://gsuite.google.com/> – цялостна интеграция на функциите на пакета за вътрешни и външни нужди. Благодарение на този пакет екипите използват неограничено онлайн пространство, както и възможност за онлайн работа директно върху необходимите документи. Така съвместната работа става изключително лесна;
- <https://trello.com/> – управление на процеси – тук основно се използва за управление на процесите по изграждане на комуникационна платформа и залагане на основни задачи за екип Визия;
- <https://kumu.io/> – управление на контакти, направени по време на срещи и лични разговори в процеса на изграждане на Визия за София. Този инструмент е полезен за визуализиране на връзките между интересите и самите хора и позволява бързо и лесно достигане до необходимата информация;
- <https://doodle.com/> – инструмент за лесно организиране на срещи между различни заинтересовани страни с лесно проследяване за най-удобен ден и час на всички;
- <https://www.facebook.com/> – част от комуникационната стратегия за разпространяване на информация до максимален брой хора по различни канали.

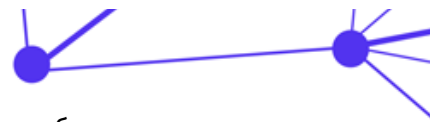
На база на горните инструменти по време на първите месеци от процеса са изградени няколко специализирани решения за още по-добра работа. Това включва и допълнително написани скриптове за интеграция на различните инструменти един с друг.

Оценка: Много добра

5. Мониторинг на координация по направления Икономика и Управление

Задачата по координация по направления Икономика и Управление е част от общата работа по координация на всички направления, като експертни екипи работят по отделните направления, а работата на координаторите е да подпомагат екипите и да следят тяхната успеваемост в този процес.

Задачата се оказва допълнителна и извън обхвата на началното планиране. Това води до частично отнемане от времето на другите задачи. Въпреки това работата на експертите протича гладко и дава необходимия резултат, което се дължи на добрата координация по време на процеса. Тук се забелязва необходимост от допълнителен

човешки ресурс. Необходимите стъпки са предприети и се очаква подобрение на този процес в следващите месеци.

Оценка: Добра, като съществува потенциал за допълнително подобрение.

6. Препоръки

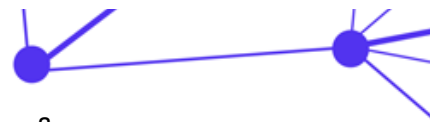
Препоръките, дадени тук, са на база мониторинг на направление Технологии и изведените по-горе оценки за работата на екип Визия.

- Да се интегрира цялостно решение за управление на процеси на база на продуктите и технологиите, които вече са налични. Добро такова решение би било: <https://trello.com/>. Ако е необходимо, да се добави човешки ресурс за следене и технологично управление.
- Да се отдели работата по процесно управление на изграждането на комуникационната платформа от другата работа на експерт Технологии. Тук правилните стъпки са предприети и се вижда подобрението на този процес.
- Изграждането на комуникационна платформа е само първа стъпка от цялостен процес по изграждане на разпознаваемост сред широката публика. Да се помисли как тази платформа би се припознала от публиката в края на процеса по изграждане на Визия за София с цел продължаването на живота ѝ.

Представените препоръки могат да бъдат използвани от екипа на Визия за София за подобряване на съществуващите процеси в следващите етапи на проекта, както и при осъществяване на свързани или сходни проекти.

7. Аспектите Устройствено планиране и използване на ГИС

Основната цел на мониторинга на аспекта Устройствено планиране и използване на ГИС е да координира работата по горепосочените теми. Важни задачи за изпълнение на тази цел са своевременното информиране на координационния екип във връзка с резултатите от работата по въпросните теми; отбелязване и оценка на постигнатите резултати при ключови моменти (milestones); както и сигнализиране за проблеми, свързани с недостатъчно фокусирани или загълбочени проучвания на екипите и отделните експерти по тези аспекти. Очаквано направлението Градска среда е това, в което е боравено с ГИС за анализ на данните и оценка на информацията, както и за определяне на необходимостта от бъдещи изследвания. Подробно и детайлно е наблюдаван и процесът на работа по тема Транспорт. Допълнително екипът по тази позиция наблюдава и дава препоръки и по-конкретни насоки с цел постигане на резултати, които ефективно да подпомогнат набирането на информация за актуализацията на ОУП на град София и Столична община. Затова екипът се запознава с работата и съдържанието, подготвено от изпълнителите на обособените позиции по темите Хора, Идентичност и култура, Транспорт, Околна среда, Градска среда, Икономика и Управление.

1. Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на устройствено планиране и използване на ГИС при създаването на Визия за София

1) Организация на работа и комуникация между екипите, ангажирани с аспектите Устройствено планиране и ГИС

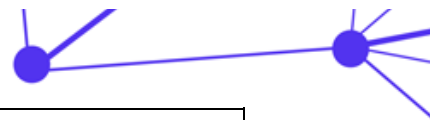
Организацията на работа между координатора и експертния екип е добра, а срещите на екипа са регулярни (Таблица 2.7.1.2.1). Комуникацията между членовете на екипа, координатора и мониторинга протича интензивно. Работата между екипите, ангажирани с тематиката Устройствено планиране и използване на ГИС, включва присъствени или онлайн срещи, като са използвани различни средства за организация на процеса – като електронна кореспонденция между екипите, разговори по телефона и виртуални срещи (чрез използването на приложения като Skype, Hangouts и др.).

2) Работни срещи – координация и участие

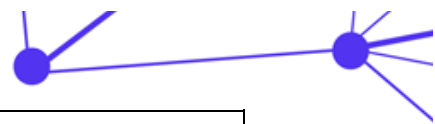
Проведените срещи могат да бъдат разделени в три големи групи – срещи с екипите от различните направления, двустранни работни срещи между два екипа и срещи с екипа Устройствено планиране и ГИС и двата екипа, разработващи темите Градска среда и Транспорт (Таблица 2.7.1.2.1). Създаден е споделен календар на срещите и събитията – това гарантира публичност и високо ниво на информираност сред членовете на различните екипи. Данни за броя на срещите по вид могат да бъдат открити в споделеното гугъл пространство, в папките на направление Устройствено планиране и ГИС.

Таблица Тематичен фокус и разисквани теми на проведените срещи на екип Мониторинг на аспекта Устройствено планиране и ГИС. Хронология

ДАТА	СЪБИТИЕ/ДЕЙНОСТ	ТЕМАТИЧЕН ФОКУС И РАЗИСКВАНИ ТЕМИ
08.09.	Първа работна среща на екипите по направления	запознаване и среща на отделните експерти от екипите по направления, представяне членовете на екипа по мониторинга
09.08.	Работна среща – всички	начин на живот, жизнен цикъл
12.09.	Градска среда; Транспорт; Екип Визия: УП и използване на ГИС	приоритетни теми, стратегически цели и приоритети, водещи научни изследвания, европейски сценарии и вписване на България, моментна картина и поглед в дългосрочен план; бъдещи изследвания – хипотези, методи, данни; теми/подтеми; информация, познание, послания

ДАТА	СЪБИТИЕ/ДЕЙНОСТ	ТЕМАТИЧЕН ФОКУС И РАЗИСКВАНИ ТЕМИ
09.18.	Градска среда; Екип Визия: УП и използване на ГИС	екосистемни услуги, различни данни
21.09.	Екип УП и използване на ГИС	хипотези и цели – анализи и данни, рамка устойчиво развитие, мониторинг на пространственото развитие и приложение на плановете инструменти
25.09.	Работна среща на екипите по направления и експерти от Столична община във формат speed dating.	представяне на екипите пред ключови експерти на Столична община и осъществяване на работни контакти между експертите от екипите и тези от Столична община, както и между експертите на отделните направления, където има покритие на темите
25.09.	Околна среда, вкл. Мониторинг; Градска среда; Хора	Зелен атлас, наблюдение на земята – картиране, начин на живот, жизнен цикъл, екосистемни услуги – ползи, всекидневни – дългосрочни, пазар – регулации полуструктурирани въпроси при срещи с НПО
25.09.	Градска среда; Транспорт; Екип Визия: УП и използване на ГИС	оценка на моментната картина и бариери и стимули към преход и дългосрочна промяна
05.10.	Екип Мониторинг	начин на комуникация, координация, срещи, доклади
12.10.	Хора; Екип Визия: УП и използване на ГИС	методология статистически извадки, градоустройствени единици и други единици на анализ, данни НСИ, данни Градски атлас, начин на живот, целите за устойчиво развитие
24.10.	Екип Мониторинг	общи, доклад – структура
29.10.	JRC; всички, Градска среда	

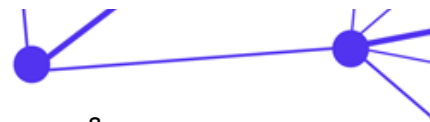
ДАТА	СЪБИТИЕ/ДЕЙНОСТ	ТЕМАТИЧЕН ФОКУС И РАЗИСКВАНИ ТЕМИ
30.10.	Първа широка публична конференция Визия за София	широка публична конференция Визия за София с представяне на екипите по отделните направления на широката публика, представяне на напредъка на работата по изследване на темите и основните предизвикателства, предоставяне на възможност за включване на заинтересованите страни в процеса по време на дискуссионните панели
02.11.	Екип Визия: УП и използване на ГИС	следващи изследвания... качествени и количествени, градски дневник, анкета, картиране, преброяване, моделиране
08.11.	Екип Визия: УП и използване на ГИС	следващи изследвания... приоритети
16.11.	Екип Мониторинг	обща, доклад
23.11.	Управление	
24.11.	Екип Мониторинг	обща, доклад

2. Мониторинг на дълбочината и обхвата на засягане на градоустройствени теми при провежданите работни срещи и публични събития

Нивото на комуникация по време на срещите по темата Използване на ГИС е добро, но пред екип Визия остава като предизвикателство в следващите етапи набавянето и съвместяването на данните в една своеобразна инфраструктура за пространствени данни и системи, подкрепящи планирането и вземането на решения. По част от темите комуникацията по въпросите на ГИС е затруднена, тъй като често секторите в тези области не познават този тип инструменти, въпреки че имат понятие за тях около достъпни за широк кръг потребители платформи като Google Maps, Google Earth, Open Street Map и др.

Изборът на участници в дискуссионния панел по темата Устройствово планиране и ГИС и изборът за водеща тема на дискусията по време на Първата широка публична конференция Визия за София са удачно избрани и са предизвикали интерес и участие на професионалисти, граждани и представители на администрацията.

Основният обмен на информация, опит и знание по направления Устройствово планиране и ГИС (в частност Градска среда и Транспорт) и Икономика, с присъствието на екипа на Визия за София и екип Мониторинг е осъществен по време на организирания

speed dating. Считаме, че комуникацията в тази посока следва да се увеличи с цел осмисляне на взаимовръзките между тематичните направления и бъдещо консолидиране на събраните данни. За да се преодолеят ограничените връзки между тематичните направления Икономика и Устройствово планиране и ГИС (Градска среда и Транспорт) и за нуждите на устройственото планиране, е необходим анализ на всички икономически дейности не само по отношение на тяхното икономическо състояние и заетост, но и като локации и бъдещи планове за развитие на стъпилите в София фирми и организации.

Допълнително може да се работи в постановката на по-широкото познание по темите и в рамката на устойчивото развитие и издръжливостта (социо-екологична система, екологична икономика и икономика на околната среда, социална икономика, добро съвместно управление и стратегически избор), както и спрямо референтни цели като тези за устойчиво развитие до 2030 г. ("градската цел" с 10-те специфични цели) или структурираните в Референтната рамка за устойчиви градове цели, чрез която може да бъде тествана стратегическата част на Визията.

3. Мониторинг на подготвителната изследователска работа при подготовката на градоустройствени изследвания.

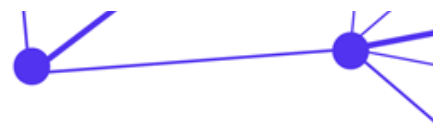
Мониторингът тук обхваща наблюдение и оценка на процеса на подготовката и провеждането на подготвителната изследователска работа, както и наблюдение и оценка върху съдържанието на изследователската работа, извършена от екипите основно по темите Транспорт и Градска среда. Споделени са и общи впечатления по отношение на заложените връзки между всички теми чрез ГИС и за нуждите на устройственото планиране.

1) Мониторинг на процеса на подготовка и провеждането на подготвителната изследователска работа

Транспорт

Нормативната рамка и произтичащата система на планиране не са разглеждани критично от гледна точка целенасоченото осъществяване на преход към алтернативни на личния автомобил начини на придвижване и интегрирана мобилност. Комуникацията по тези въпроси по време на провежданите срещи и събития, както и в съдържанието на доклада, е оскъдна въпреки дългия списък от цитирани нормативни документи.

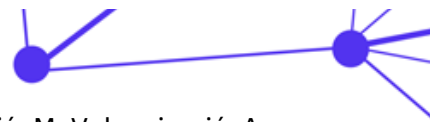
Предложените изследвания са насочени предимно към инвентаризация, но е необходимо осмислянето на методите за изграждане на модели, прогнози и сценарии във връзка с поведението, ползването на земята, сградите и съоръженията, развитието на урбанистичните структури и дългосрочната промяна или запазване на градската форма.

Създаденият процес на работа по подготовката и провеждането на подготвителната изследователска работа по тема Градска среда е добре организиран и продуктивен. Всяка от темите е описана и дефинирана, като са формулирани конкретни задачи (тематичен обхват) на проведените търсения на източници и информация. Източниците на информация са разделени в групи: нормативни документи; стратегически документи; данни (пространствени и статистически); монографии, изследвания, дисертации, публични дискусии; други (албуми, карти, публикации, статии и т.н.). Заложени са оценка на набраната информация и търсене на критерии за оценка на състоянието на градската среда и елементите ѝ (чрез параметри, индикатори и показатели).

Във връзка с цитирането, реферирането, точността и коректността на представяне на източниците на информация и тяхното съдържание могат да бъдат отправени следните бележки и препоръки:

- Ясно да се разграничат цитираните/копираните текстове от авторските. На места с наклонен шрифт е отличен цитиран текст (но не на всички места). Например – в началото на част III (Публични пространства) е дадена дефиниция за публичните пространства, без да става ясно кой я дефинира (авторите на доклада или други автори).
- Подтема Публични пространства
  - Подтема Подсистеми – да се преосмисли твърдението „В текстовата част на ОУП на СО от 2009 г. липсва текстът за публичните пространства“. Този текст (вкл. и текстовете за развитието на центровата система) е наличен в плана от 2007 г., като концепцията за развитието на центровата система се запазва в Изменението на ОУП на СО и не е обект на изменение в плана от 2009 г.
  - Подтема Достъпност и свързаност – отбелязано е, че в ИПГВР на град София велосипедните променадни са определени „арбитражно“ (каквото и да означава това). ИПГВР няма за цел да дефинира направленията на велоалеи (променадни не се споменават). В ИПГВР те са съгласувани с определените в действащия към момента ОУП на СО и актуалните разработки (към този момент), координирани от НПО Велоеволюция в ПЛАН за развитие на Велосипедния транспорт на територията на СТОЛИЧНА ОБЩИНА 2012-2017 (https://www.sofiatraffic.bg/media/uploads/sofia_bike_plan_2012-2017-2012.10.01-with_text_draft.pdf). Трасетата са съгласувани и с администрацията на СО.
- Подтема Физически бариери и ключови връзки – неточно са представени факти (въпреки че са цитирани от друг текст), като твърдението, че ОУП на гр. София и Столична община е изготвен от гл. арх. на София Петър Диков (формално и процедурно е неточно);
- Подтема Сгради – Законът за ПЧП – отново (за пореден път) е отменен с Постановление N26 от 28.11.2017;
- Подтема Достъпност и равнопоставеност – цитираната публикация на урб. Силвия Чакърова (Chakarova, S. (2016). Street life diversity and planning the urban

environment. Comparative study of Sofia and Melbourne. In E. V. Lazarević, M. Vuk-mirović, A. Krstić-Furundžić & A. Đukić. (Eds.), Proceedings of the 3rd International Academic conference on Places and Technologies 2016: Keeping up with Technologies to Create Cognitive City by Highlighting its Safety, Sustainability, Efficiency, Imageability and Liveability (pp. 463-471), Belgrade, Serbia. ISBN: 978-86-7924-160-3) представя резултати от емпирични проучвания, но съдържанието ѝ категорично не се припокрива с това на дисертацията (все още незащитена), озаглавена „Град за пешеходци. Градско планиране и управление за подкрепа на пешеходството“;

- При цитирането на дисертации и магистърски/бакалавърски дипломни работи, освен заглавието и автора, е препоръчително да бъдат отбелязани специалността, образователно-квалификационната степен, научното направление (за дисертационните трудове) и годината на разработване/защита.

С оглед на съдържателно и методично обогатяване на някои от подтемите се препоръчва да бъдат разгледани и анализирани:

- дипломните работи на дипломирали се студенти в двете програми по урбанизъм в УАСГ, свързани с темите: а) колорит (дипломна работа за придобиване на ОКС магистър на урб. Калина Вълчева, дисертация урб. Йорданка Колева - незащитена); б) проучване на визуалните оси на възприемане на храм-паметник. Св. Ал. Невски (свързана с Подтема Градски дизайн и естетика), дипломна работа на урб. Владимир Петров, ОКС магистър, специалност урбанизъм; в) достъпна среда и сгради с публични функции в ЦГЧ (зона О на ИПГВР), дипломната работа на архитект Кристиан Гайдаров, ОКС магистър, специалност урбанизъм; г) „Културни и творчески индустрии: шанс за опазване и развитие на културната и пространствената идентичност на периферните части от центъра на София“, дипломна работа на кандидат-урбанист Деспина Кънева, ОКС бакалавър;

- публикуваното проучване на Розалина Бабуркова (магистърска дипломна работа) за достъпна до инфраструктура (ел. снабдяване) в ромските квартали на София – такъв анализ ще аргументира по-добре избора и позоваването на публикацията Splintering Urbanism;

- силуетни и морфологични модели и оценки, свързани с въздействието върху околната среда с позоваване на Оценката на съвместимост на ОУП, ОВОС на ОУП (2007), ЕО на ИОУП (2009);

- възможности за сътрудничество с JRC - Knowledge centre for territorial policies, които следва да бъдат активирани за съчетаване на макро, мезо и микро нивото и възползването от външно знание, което е на разположение на София като европейски регион;

- сценариите на ESPON за мултимодалната транспортна, икономическа и културна свързаност;

- във връзка с подтема Градски дизайн и естетика Програмата за съхраняване на визуалните оси на Виена - един по-близък до София град, носител на европейските ценности (освен Ванкувър).

2) Мониторинг на обхвата и съдържанието на подготвителната изследователска работа на състоянието на аспекта Устройствено планиране и ГИС

В докладите по всички направления са открити общо 631 споменавания на термини, директно свързани с ГИС, и пространствени данни, основно по отношение на множество отделни цитирани източници и във връзка с насоки за бъдещи изследвания. След направен анализ на съдържанието на докладите по всички теми беше установено, че ГИС терминологията е най-широко застъпена в направленията Градска среда, Околна среда и Транспорт (Таблица 2.7.3.2.1.).

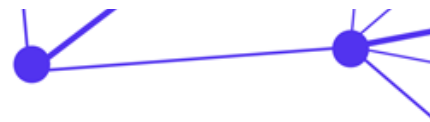
Таблица ГИС данни метрика

ГИС терминология по направления	ГИС	геопр	географ	атлас	карт	схем	пространствен	местоположение	база данни	банка за данни	дигитал	Общо
Градска среда	40	3	9	19	135	44	25	52	66	2	22	417
Околна среда	2	0	0	0	50	3	0	13	3	0	2	73
Транспорт	0	3	0	0	2	28	5	3	0	0	0	41
Хора	0	3	0	0	5	0	6	0	0	0	0	14
Идентичност и култура	0	3	0	3	15	0	0	0	0	0	0	21
Икономика	0	1	0	0	3	0	0	3	9	0	0	16
Управление	5	0	0	0	10	2	13	4	0	0	0	34
Общо	47	13	9	22	220	77	49	75	78	2	24	

Предложени са множество изследвания (Транспорт 12 бр., Градска среда 22 бр., Околна среда 34 бр., Хора 4 бр., Идентичност и култура 5 бр., Икономика 9 бр., Управление – 6 бр.) с акцент върху създаването и/или обработка на пространствени данни с помощта на ГИС, предимно насочени към нуждата от по-качествена инвентаризация. Не са достатъчно коментирани следващи стъпки в изследвания, които би следвало да преминат отвъд изследването на съществуващото положение и да предложат прогнози и сценарии въз основа на комплексни пространствени модели.

Проведеният проблемен анализ по темите, свързани с Устройствено планиране и ГИС, е донякъде свързан с предизвикателства, но неговият обхват не е целеви. Сполучлив е опитът да се постави началото на оценяването на постигнати предишни вътрешни цели (цитираните стратегически документи – мониторинг, междинни оценки на ИПГВР, ОПР, оценка на прилагането на ОУП) и текущи външни цели (Goal #11 от SDG: 10 Targets; EUA: better knowledge (Визия), funding (Общински бюджет и Програми на европейско и национално ниво), regulations (ЗУЗСО, ЗУТ, ЗРР, ЗООС, ЗКН и пр.).

Дотук преобладават усилията, насочени към инвентаризация и създаване на изчерпателна и дигитална база данни. Така набраната база данни, която предстои да бъде подходящо структурирана и непрекъснато обогатявана, е предпоставка (и очаквана дейност в следващите стъпки на процеса по създаване на Визия) за целева многокритериална оценка и изработване и прилагане на модели за интегриран пространствен анализ и за прогнозиране на въздействия на потенциални политики и респективно дългосрочно планиране и вземане на решения за преходи и промяна на стереотипи.

В тази връзка е предложена опростена рамка за структуриране на информацията по теми и за проследяване на работата в следните категории:

- Данни (източници, разделителна способност)
- Предмет на изследване
- Информация (показатели, методи за набиране и актуализация)
- Хронологична обвързаност на данните и информацията (послания във времето – минало, настояще, бъдеще)
- Насоки за управление на данните, отнесени към всеки от етапите на управление на територията и различните среди (планиране, реализация, ползване/поддръжка, управление).

Таблица Рамка за структуриране на информацията по теми

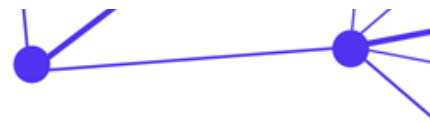
Тема / подтеми	Данни		Предмет на изследване	Информация		Хронологична обвързаност (Познание във времето)			Насоки за управление на данните (Мъдри послания)					
	Източници	Разделителна способност		Показатели	Методи	Минало	Настояще	Бъдеще	Планиране	Осъществяване	Ползване / Удовлетвореност	Поддръжане	Управление	

Предложената матрица беше възприета от екип Градска среда и въпреки че към момента на финализиране на доклада тя не е изцяло попълнена, тя е добро начало за структуриране, осмисляне, оценка и консолидация на вече събраната информация.

По отношение на необходимостта от бъдещи изследвания – коректно са описани възможни бъдещи изследвания и е обоснована тяхната значимост. Предстои предизвикателството и нуждата да бъдат определени по-мащабни бъдещи рамкови изследвания в програма, определена от екипа Устройствено планиране и ГИС, като се заложат и процесите на приоритизиране, оценка на необходимите ресурси и обвързване на теми от различни направления (аспекти) с цел интегрирано планиране и постигане на интегрални резултати.

Транспорт

Планирането на града и по-високите нива на планиране, обвързано с устройството на комуникационно-транспортната система, са залегнали в комуникацията и съдържанието на доклада по направление Транспорт. Обемът на прегледа е балансиран и са синтезирани ясни изводи и също така са предложени прагматични бъдещи изследвания, които да запълнят важни празнини и да спомогнат за вземането на решения, които са и биха били подложени на сериозни критики и недоволство при предприемането на мерки и действия за промяна на модела на придвижване – напр.

създаването на повече пешеходни пространства в ЦГЧ за сметка на транзитното автомобилно движение.

Направен е преглед и са дадени насоки за фокус върху конкретни пространства, които да станат обект на изследване, подробно устройствено и инвестиционно проектиране във връзка с пешеходната свързаност, буферното паркиране, интермодалността между жп транспорта и масовия градски транспорт и др.

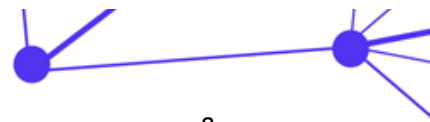
Градска среда

Структурата на докладите е добра и подпомага фокусирането върху значими подтеми от иначе всеобхватна тематика. Всяка подтема съдържа: описание, източници, източници на данни и информация, оценка на информацията и анализ, необходимост от изследвания. В обширния и изключително подробен доклад от 352 страници екипът на направление Градска среда е представил резултатите от своята работа по идентифицирането на документи, основните теми и подтемите към тях. Поради подробния и описателен характер докладът вероятно подлежи на редакция, синтез и извеждане на материали в приложение. Обхватът и детайлността на доклада отговарят на очакванията и състоянието на информационната обезпеченост. Като съществена трудност е отчетена липсата на данни и/или липсата на дез-агрегирани данни. Набраната информация и анализите са фокусирани около следните подтеми: публични пространства, градски дизайн и естетика (дизайн и визуална идентичност), градски зони и свързаност, сгради, достъпност и равнопоставеност, регионална свързаност, инженерна инфраструктура.

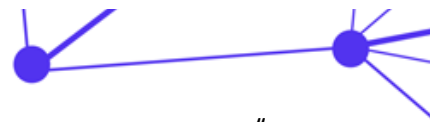
Нормативната рамка и системата на планиране и градски дизайн не са разглеждани критично от гледна точка целенасоченото осъществяване на иновативни политики, обхващащи целия жизнен цикъл на градските пространства и техните елементи. Подценени са анализът, свързан с йерархията на публичните пространства, разгледани и обвързани в контекста на икономиката и обслужването (пазарна и социална инфраструктура), достъпът до различните видове обществени услуги (образователни, здравни, административни, електронни), вкл. пазарите и икономическата и социалната достъпност (вкл. ограничаване на нивото на достъп).

Препоръчва се бъдещите редакции на доклада, и по-специално критичните оценки на съдържанието на плановете инструменти, да се съобразят с техните нормативно определени цели, обем и съдържание. Така например в ИПГВР не следва да се очакват и търсят резултати, свързани с проектиране и дизайн на градската среда (като определяне на трасета на велоалеи или инвентаризация на понижените бордюри на тротоарите в зоните за въздействие).

Допълнителни проучвания и методи за набиране, обработване на ГИС базирани данни могат да бъдат издирени по следните направления:

- Във връзка с интензитета и начина на ползване на публичните пространства:
  - освен календара на събитията по месеци е необходимо да бъде включена и подтемата за седмичното и денонощното разпределение и интензитет на дейностите;
  - натоварването на територията, експлоатационната годност, общият жизнен цикъл, метаболизмът, свързан с енергийна и ресурсна интензивност от пространствена и структурна гледна точка (на сградите и инженерната инфраструктура в различните части на града и типове среди);
  - определяне на стойността на публичните пространства (по метода „разходи и ползи“).
- За подтема Инвестиции в публичните пространства ценни ще бъдат:
  - Изследвания относно стойността на сградния фонд в близост до публичните пространства (чрез хедонични методи за оценка на имотите) и взаимната обвързаност между инвестиции за подобрения в публичното пространство и цена на имот.
  - Изследвания, проследяващи въздействието на мегапроекти и инфраструктурни проекти върху привличането на допълнителни инвестиции, промяната на интереса и престижа на съседните територии и повишаването на инвестиционната активност в съседни имоти.
- При разработването на подтема Градски зони и свързаност следва да се направят следните допълнителни уточнения:
  - При въвежданите параграфи за зонирването да се отрази преходът към смесване на функциите и създаването на мултифункционални зони и публични пространства (с позоваване на новата Атинска харта от началото на 21 в.).
  - Във връзка с цитираните характеристики на индустриалните зони (количествени параметри) – функциониращи производствени зони (кога), заети работни места и наличен капацитет на производствените зони е необходимо да бъде уточнено откога са данните, как са се променяли през десетилетията и по какъв начин тези територии могат да бъдат разглеждани в динамика с ясни параметри на свиване – в икономически и в пространствен смисъл.
  - Препоръчва се в следващата стъпка да се конструира и проведе сравнителен диахронен анализ (вкл. и да бъдат проследени тенденциите в развитието) на видовете среди, зоните с преобладаващи функции, техните устройствени режими и параметрирането им.
- При определянето на индикаторите за резултат към подтема Физически бариери и ключови връзки е добре да се заложат и индикатори за измерване на кумулативни резултати. Например съчетаване на брой линейни инфраструктурни обекти, които не могат да бъдат лесно преодолен с дължина, концентрация (териториална) и др.
- При залагането на индикатор за резултат „брой големи търговски вериги“ в подтема Регионална свързаност е необходимо да се доуточни съгласно какъв критерий търговските вериги се класифицират като големи (оборот, търговски площи, посетители, брой работни места т.н.). Също така при анализите и оценката на

„ролята на града в региона“ освен индикатора „брой зони на влияние на големия град“ следва да се отчетат факторите териториален отпечатък, териториално разположение и близост/отдалеченост от града.

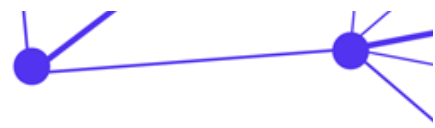
В изготвения доклад Хора се забелязва много добро ниво на разбиране за взаимовръзките между тематичното направление и устройственото планиране.

При анализите, свързани с аспекта Управление и по-специално с темата Дигитална трансформация, липсва темата за изграждане на местната инфраструктура за пространствени данни (на основата на постановките и изискванията на директива INSPIRE, ЗДПД), която представлява едно от най-трудоемките и технически предизвикателни действия, но е пряко свързано с възможностите за електронни услуги, оценки на въздействия, сценарии и модели и други страни на интелигентния (smart) и „умен“ град.

В управлението на територията е нужна и странична оценка на процеса, свързан със ЗИД на ЗУЗСО, вкл. последваща оценка на ЗУЗСО, по-задълбочена предварителна оценка на ЗИД на ЗУЗСО на основата на натоварването на територията, експлоатационните разходи, жизнения цикъл, удовлетвореността, качеството на средата, начина на живот, възпроизводството, заболяемостта на основата на по-широкия набор от предстоящи изследвания, отчасти насочени и към актуализацията на ОУП. Трудно бихме се съгласили с изведената добра практика за публичност при приемане на общинския бюджет на Столична община. При публикуването на информацията не стават ясни подходът и начинът на приоритизиране и включване на проектите и инициативите в бюджета на СО и липсва информация за обвързването на тези проекти и инициативи с изпълнението на ОПР, ИПГВР и ОУП. Същата бележка би могла да се направи и по отношение на изпреварващото внасяне на ЗИД на ЗУЗСО за разглеждане в Народното събрание преди приемане на Визията и изменение и актуализация на ОУП на Столична община. Извеждането и приемането на критерии за качеството на градската среда, към което да се стремят гражданите и общинската администрация, обективен начин за оценяване на инвестиционните намерения и гаранция срещу опасността да бъде натоварена една длъжност с отговорността за това.

Не бихме могли да се съгласим и с изведената в аспект Управление теза за „водещата роля на частната инвестиционна инициатива при осъществяване на застрояването и преустройството на прилежащата територия“. В доклада е включена изключително важна тема – темата за устойчивостта и изпълнението на ОУП. Нейното продължение и развитие е предмет на публични професионални и обществени дискусии, за да бъде намерен верният път към решаването на описаното в текста предизвикателство.

Темата за структурата, правомощията и организацията на процесите по управление на територията следва да бъде по-задълбочено изследвана, включително и проучване на допълнителни, свързани с темата документи и публикации.

Проведените анализи и проучвания по тема Икономика и връзката им с изследователска работа относно устройствените въпроси показва, че целите, поставени в анализа, са постигнати – изведени са конкурентни предимства и са открити икономически дейности присъщи и/или възможни за СО. В случая те очертават стремежа на СО и позволяват концентрация на ресурси и усилия в посока подготовка, подкрепа и промотиране на именно тези дейности. Този разрез на икономиката на СО подпомага устройственото планиране, като го насочва към тези фокуси, и задава необходимостта от оценка на съществуващата инфраструктура, както и от планиране, проектиране и реализиране на бъдеща такава. Логична следваща стъпка, предвид „ненаблюдаваната консистентност в приоритизиране на секторите на различните нива“, е провеждането на допълнителен анализ и иницирането на дебат за дефиниране и възприемане на приоритетните икономически дейности и дейностите с потенциал, последвани от анализ (вкл. териториален) на въздействието на съответния избор. Препоръчва се анализът да покрива по-широк регионален обхват, като включи изследване на столиците на Гърция, Турция, Румъния, Сърбия и Македония.

3) Мониторинг на процеса на подготовка и провеждането на изследователска работа при подготовката на градоустройствени изследвания и консолидирането на резултатите от тях

По-специфична необходимост от интердисциплинарно изследване и консолидиране на данните към тема Транспорт е насочена към:

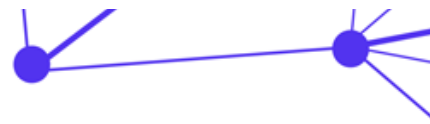
а) идентифициране на тесните места по веригата на пътуванията, които са бариери, включително и чрез по-задълбочени пространствени, социологически и психологически проучвания;

б) потенциално навлизане и въздействие на по-масови бизнес модели свързани с електрическата, споделена, гъвкава (групова, ориентирана към търсенето, на повикване), автономна и пр. мобилност;

в) преките и странични разходи от транспорта и транспортната инфраструктура;

г) връзката ползване на земята и транспортно обслужване – несъответствия между съществуващо и предвидено натоварване, както и на възможностите за преодоляване на физическата бариера, която жп и автотранспортът представляват (дълги отсечки, подземни и надземни преминавания).

Експертите се въздържат от определянето на бъдещи тенденции, което е продиктувано от липсата на по-задълбочени данни за текущите тенденции, но очертаването на принципни тенденции в световната и европейската практика е могло да допринесе за по-ясното ориентиране на бъдещите изследвания – напр. темата за управлението на търсенето преобладава в транспортните изследвания и в отговор на това се развиват модели на ориентирани към търсенето транспортни услуги, влиянието на различни организационни и технологични иновации подкрепя предотвратяването на нуждата от някои поводи за придвижване, а променящата се структура на свободното време и потребителската култура променят интензивността на движението и обществените услуги би следвало да се приспособяват към тях.

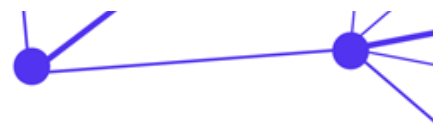

Направена е вътрешна консолидация между темите, разглеждащи отделните начини на придвижване, но не и на техните взаимодействия (с изключение на някои по-комплексно разгледани теми, например за буферните паркинги). Разрешаването на противоречията (вело-пеш и авто, бус ленти и авто, подземен-наземен) и съвместимостта на различните начини на придвижване е типологично специфична и изисква значителна по обем работа за уточняване на възможностите за преустройство или развитие на улиците от различни класове и в различни градски части с типична морфология на застрояване. Тук е разковничето и по отношение на по-гъвкавото преобразуване на улични пространства с цел насърчаване на алтернативните начини на придвижване. Особено важна е външната консолидация с направленията Градска среда, Околна среда, Хора и Икономика, особено и във връзка с по-загълбочени мултидисциплинарни изследвания в следващите етапи на Визията и по принцип. Полезни в това отношение са публикации на JRC във връзка с индикатори за градска форма и мобилност, териториални модели на развитие и достъпност и др. Изследователско предизвикателство е използването на клетъчните автомати за изследване на фрактални модели на градската форма и проследяване на сценарии въз основа на набор от фактори.

Допълнителни проучвания и методи за набиране, обработване и консолидация на ГИС базирани данни по тема Градска среда могат да бъдат търсени в подтемите Инвестиции в публичните пространства и Достъпност и равнопоставеност.

Подтема Инвестиции в публичните пространства може да бъде обвързана с изследване на зависимостите между инвестициите в публичните пространства и прилежащите жилищни квартали и пазара на имоти. Подобни изследвания могат не само да подпомогнат процеса на стратегическо планиране, но и да дадат ценни насоки за подобряване на оперативното управление чрез включване на качеството и ранга на публичното пространство при определяне на данъчните ставки за недвижимите имоти на принципа на микро районирането, за формиране на политики за привличане на инвеститори и създаване на ефективни партньорства за градска среда.

За подтема Достъпност и равнопоставеност, и по-специално във връзка със защитата срещу неблагоприятните климатични условия, произтича необходимостта от дефиниране на вертикално и покривно озеленяване и изследване на необходимостта от прилагането му в определени градски зони (градски каньони и топлинни острови), идентифициране на потенциални зони и конкретни типове урбанистични структури (жилищни комплекси, площади, широкоплощни производствени и складови сгради); картиране на публични пространства с водопронускливи настилки и запечатани почви. Обработката и наслагването на тази информация впоследствие би могло да бъде основа за адресиране на конкретни политики, свързани с промоцията и регламентирането на изискванията, свързани с покривното и вертикалното озеленяване в инвестиционните проекти. Картирането на публични пространства с водопронускливи настилки и запечатани почви, както и местоположението на ревизионните канализационни шахти (в зоните без разделна канализация) също би било от полза за цялостния процес по управление на риска от наводнения в градска среда.

Възможности и потенциал за външна консолидация има с аспектите Икономика, Хора и Околна среда.

Темата Околна среда е тясно свързана (но подценявана) със:

- а) социо-екологичната обвързаност на града с територии, преки доставчици на екосистемни услуги;
- б) качеството на средата на територията на града и другите населени места в общината и функционалния градски район;
- в) нуждата от консолидиране на компонентите в обобщена оценка на екологично натоварените територии на основата на натрупаната и възможна за натрупване информация с по-точен пространствен обхват на въздействията. В специфично изследване могат да бъдат определени: зависимостите и въздействието на екосистемни услуги и ползи от начините на трайно ползване на земята; кумулативните въздействия и комплексното качество на средата и заболяемостта; градския метаболизъм и ресурсна и енергийна интензивност от екологична гледна точка (въздействия по потоците от влизането им до изхвърлянето им).

Проблематиката, засегната в доклада по аспект Хора, допълва и надгражда устройствените въпроси. Изследователската работа по аспект Хора при подготовката на градоустройствени изследвания може да търси и постигне вътрешна и външна консолидация на темите чрез по-обхватно, представително за общината, града и функционалния ареал социологическо проучване с прецизно включване на въпроси, които да дават възможност за сравнимост с предишни и бъдещи изследвания. Така могат да бъдат покрити основни информационни празнини за начин на живот, удовлетвореност, нагласи и ценности по пространствено разграничаващ признак, свързан с местоживеене, месторабота, ареал на придвижване и потребление. Тук се налага необходимостта от изследване и акцент върху начина на живот, но не на ниво район, а на ниво квартална общност (до ниво административен адрес или друга малка единица като преброителен участък). Подобен подход разглежда качеството на средата като част от качеството на живота от социална гледна точка (като борави с категориите сегрегация, установяване на прагове и граници).

Интерес представлява и възможността за обвързване на аспекта Устройствено планиране и ГИС с аспекта Култура и идентичност чрез проследяване (в ГИС среда) на динамиката във формирането и развитието на общностите, живеещи на територията на София, с цел очертаване на тенденциите в изследваната тематична област на града като социокултурен процес и адресиране на политики, свързани с целеви групи и територии.

В подготовката на следващи изследвания относно устройствените въпроси и обвързването им с аспект Хора следва да се предвидят:

а) Изследване на типа ползватели на здравни и социални услуги по отношение на местоживеене, начин на придвижване до ползваната инфраструктура, семеен и здравен статус;

б) Георефериране на инфраструктурата от социални жилища;

в) Представително изследване за качество на живот в София, като е целесъобразно дизайнът да бъде структуриран така, че да представя резултатите по териториални единици по-малки от район, например урбанистична структура, част или регулационен квартал;

г) По отношение предложените изследвания за качеството на живот на децата и младежите може да се добави и тематичен блок, който набира информация за нуждите и удовлетвореността им от качествата на градската среда.

Определящи за устройственото развитие, но липсващи теми в направените проучвания за аспект Икономика, са:

а) публични инвестиции и въздействието им върху пазара на недвижими имоти;

б) възможностите за дефиниране и прилагане на ефективна местна жилищна политика;

в) преките и страничните разходи от транспорта;

г) градският метаболизъм и ресурсната и енергийна интензивност от икономическа гледна точка (и по-специално чрез използването на метода „разходи и ползи“);

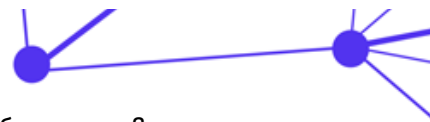
д) качеството на средата като част от качеството на живота от икономическа гледна точка (пречупени през принципите на теорията за локализацията и преразпределението на блага/данъци). Друга интересна връзка между аспектите Транспорт и Икономика може да бъде търсена в т. нар. автономна мобилност чрез изследване на потенциалното навлизане и въздействие на по-масови бизнес модели, свързани с електрическата, споделена, гъвкава (групова, ориентирана към търсенето, на повикване) мобилност.

По-специфична необходимост от изследване в обхвата на аспект Управление в сферата на устройственото планиране са следните теми:

а) създаване на виртуален, вездесъщ умен град чрез системна интеграция и оперативна съвместимост между създателите и доставчиците на пространствени данни във и във връзка с дейността на СО, хардуерните и софтуерните основи на инфраструктура за пространствени данни, връзката с потенциалния национален портал за пространствени данни и отделните геопортали на структури на СО, техническите спецификации на темите и практиката по поддържане на данни от структури на СО;

б) административната и съдебната практика и уязвимите места в нормативната уредба, които създават условия за конфликти и неблагоприятни отражения от практиката;

в) методическата връзка между рамковата програма в ОУП програмата за прилагане в ОПР и програмите за реализация в зоните за въздействие в ИПГВР. Също така се препоръчва: да се проведат анализи и сравнения на частните и публичните инвестиции по видове и по структурни (градоустройствени) единици по 5-годишни

минали периоди; да се анализират и сравнят бъдещите частни и публични инвестиции по видове и по структурни (градоустройствени) единици за 5-годишни бъдещи периоди.

Съдържанието в подготовката на следващи изследвания относно устройствените въпроси, свързани с аспект Икономика, е свързано с необходимостта от допълващо изследване на идентифицираните като приоритетни и/или водещи до конкурентни предимства сектори или групи от икономически дейности по отношение на:

- а) профил на заетите към момента и прогнозата за бъдещо развитие (връзка с направление Хора);
- б) трудовете пътувания (Връзка с направления Хора, Градска среда и Транспорт);
- в) Локации и достъп (връзка с направление Градска среда и направление Транспорт);
- г) Необходима обща и специфична инфраструктура,
- д) Настояща и изисквания за бъдеща такава (връзка с направление Градска среда);
- е) Планове за развитие на установените компании.

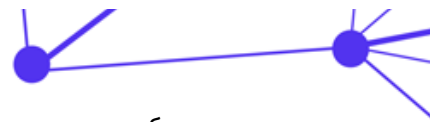
Препоръчва се идентифицираните и анализирани добри работещи практики и бизнес модели, приложени в доклада, касаещ аспект Икономика, да бъдат наградени чрез анализ на световни и европейски тенденции, включително и прогнози, базирани на новите постановки на регионалната икономика и оценката на въздействието им върху София.

4. Мониторинг на качеството и количеството на използваните ГИС данни

Освен формалното споменаване на Директивата INSPIRE в темата Градска среда, рамката за изграждането на инфраструктура за пространствени данни не е разгледана и от наша гледна точка предстои като въпрос за предстоящите етапи.

Процесът и съдържанието, свързани с общото устройствено планиране, са подкрепени от работата с ГИС технологии по направленията Градска среда и Транспорт, но не е достатъчно застъпено в останалите теми, които представляват принципно предизвикателство по отношение на наличността, организацията и съвместимостта на пространствени данни.

Необходимо е по-ясно структуриран анализ на пространствените данни (където има събрани такива) по това и другите направления, избягващ твърде общо или твърде подробно описание, организирано около набор от критерии, напр. – наличие на метаданни, достъп, файлов формат, координатна система, разделителна способност, структура на записите (векторните и атрибутните таблични данни) и др. Такъв анализ е направен пилотно за направление Градска среда, но не е изцяло съпоставим със съдържанието в доклада, останал в работен вид към средата на периода по този етап.

Наложително е да бъдат вложени усилия по организация на метаданните на събраните готук масиви от пространствени данни, тъй като организациите, които са ги предоставили, нямат такава практика и това ще се отрази на цялостния процес на обмен на информация и комуникация.

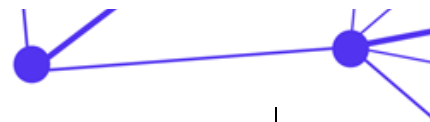
Използването на ГИС в подтема Транспорт е обсъждано на задоволително ниво по време на срещите, значително съдържание е обезпечено с пространствени данни и информация, необходима за целите на устройственото планиране. Необходимо е описание на метаданните за по-добра съвместимост при бъдещо изграждане на транспортен модел за целите на Визията като част и от по-общо моделиране. Повечето предложени изследвания имат отношение към ГИС и други информационни системи за статистически и транспортни анализи.

5. Препоръки

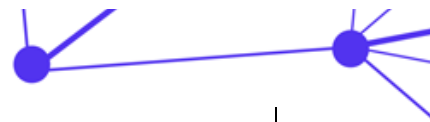
По отношение на необходимостта от бъдещи изследвания – коректно са описани възможни бъдещи изследвания и е обоснована тяхната значимост (Таблица 3.7.5.1.). Оттук нататък предстои предизвикателството и нуждата да бъдат определени по-мощни бъдещи рамкови изследвания в програма, определена от екипа Устройствено планиране и ГИС, като се зложат и процесите на приоритизиране, оценка на необходимите ресурси и обвързване на теми от различни направления (аспекти) с цел интегрирано планиране и постигане на интегрални резултати.

Таблица Идентифицирана необходимостта от изследвания с възможност за използване на ГИС

Идентифицирана необходимост от изследвания с възможност за използване на ГИС
Градска среда
1. Анализ на пешеходната свързаност на мрежата от публични пространства на територията на Столична община
2. Детайлен анализ, картиране и създаване на цялостна база данни за подлезните пространства на територията на Столична община
3. Детайлен анализ, картиране и създаване на цялостна база данни за междублоковите пространства на територията на Столична община
4. Изготвяне на (сравнителни) анализи относно актуалната обезпеченост от гледна точка на публична среда в различните райони / населени места на Столична община
5. Изготвяне на (сравнителни) анализи относно обществения живот и качеството на градската среда в различните райони на Столична община

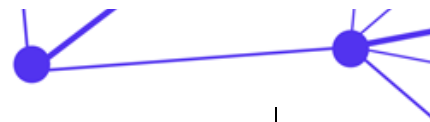
6. Разработване на база данни за различните дизайн елементи от градската среда, вкл. пейки, кошчета, чешми, шадравани и др.
7. Разработване на обща база данни относно влиянието на сградния фонд върху дизайна на градската среда
8. Изследване и картиране на изоставени сгради, изоставени пространства (стари жп ареали, игрища, поляни, корита на реки – публични пространства с потенциал), перфорирани структури – данни за хронологията на процесите и функции (вкл. икономически дейности), изоставени индустриални зони (нарушени градски територии)
9. Изследване и картиране на затворени комплекси и гета (типологии, характеристики и степен на затвореност) чрез типологичен анализ и регулярни наблюдения на терен, физически и естествени бариери и разделители градското разстилане (urban sprawl) и разделители между различни морфологични зони и обвързването им с дежурни карти за проследяване изпълнението на ОУПО, вкл. усвояването на зоните за далекоперспективно развитие
10. Изследване и оценка на ефектите върху кварталите преди намеси в тях и оценка и картиране на зони в процес на трансформация
11. Картографиране на инфраструктурата и зоните за провеждане на културни събития и нейното актуално състояние
12. Необходимост от изследване на уседналостта на хората в определените квартали и картиране на неравномерното разпределение (връзка с направление Хора)
13. Проучване и анализ на сградния фонд и градските зони в София
14. Изработване на база данни, включваща всички елементи на достъпната среда заедно с техните характеристики
15. Изследване и картиране на всекидневните трудови миграции и начините на последващо придвижване
16. Изследване на потреблението и услугите – епизодични и регулярни миграции
17. Изследване и картиране на локализацията на производствата/икономическите дейности
18. Изследване и картиране на произход, движение и крайни дестинации на суровини и продукти, вкл. логистични бази на големи търговски вериги и др. предприятия и организации

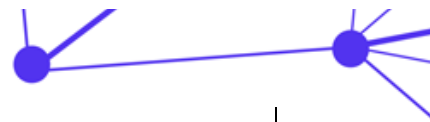
19. Изследване и картиране на аутсорсинг компаниите и тези, чиито продукти са с висока добавена стойност
20. Използване на съществуващите пространствено привързани данни за инженерната инфраструктура като основа за създаване на детайлна и актуална ГИС база данни – инвентаризация, аварийност и инвестиции, енергия, загуби
21. Анализ на състоянието и даване на препоръки/стратегия за развитие на отделните системи на инженерната инфраструктура
22. Проучване свързано с изработка на Стратегия за следване на концепцията Smart city

Околна среда

1. Локална мрежа за мониторинг – определяне на броя, местоположението и вида на локалната мрежа от сензори/датчици/станции за измерване на качеството на атмосферния въздух
2. Емисии от транспорт
3. Битовото отопление
4. Нерегламентирано изгаряне на отпадъци
5. Определяне на преноса на замърсители от други територии
6. Проучване и анализ на възможността за използване на дъждовната вода за поливни и други цели
7. Социологическо проучване с оглед установяване нагласите на хората по отношение ползването на речните корита и възможността те да се възстановят в естествения си вид, превръщайки се в хабитати за редица видове и в места за отдих и рекреация в градската среда
8. Проучване на разбирането на столичани за нуждата от прилагане на мерки за адаптация към климатичните промени
9. Проучване на нагласите на столичани към различни мерки за адаптация към климатичните промени

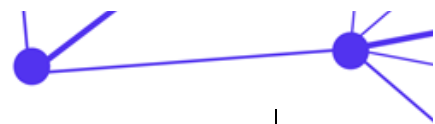
10. Анализ на разходите и ползите от прилагане на различните мерки за адаптация към климатичните промени
11. Създаване на собствен регистър на станции с ЕМА
12. Изготвяне на модел на ЕМА на територията на Столична община
13. Социологически проучвания относно осведомеността на жителите на Столична община по отношение на отпадъците, удовлетвореността от моделите на разделно събиране, настройката спрямо промяна на начина на изчисляване и промяна на модела на събиране, информираността и активността при нарушения
14. Изследване на възможността за пилотно прилагане на променен подход за изчисляване на такса битови отпадъци на база реално генерирани смесени битови отпадъци в един квартал или район
15. Проучване на възможностите за реализиране на проекта за подземни контейнери в централната градска част и пилотното му осъществяване в район Средец според идейния проект, след което разширяване на проекта на територията на останалите квартали на столицата
16. Проучване на противоземетръсната устойчивост на сградите в Столична община
17. Проучване на съвременните технологии за прогнозиране на земетресения и възможностите за интегрирането им в борбата със земетресенията в Столична община
18. Проучване на качеството и състоянието на рекултивираните терени след добива на полезни изкопаеми с акцент на добива на уранова руда
19. Проучване на нивата на радиоактивност в районите на бившите уранови мини
20. Изследване на биологичната акумулация на замърсители в растения и животни, използвани за храна от жителите на замърсените райони
21. Започване на общинска програма за мониторинг на почвите за проследяване на замърсяване и деградационни процеси в достатъчен брой пунктове за адекватна оценка на територията на общината
22. Проучване на възможностите за започване на биологично земеделие на територията на общината за задоволяване на хранителните нужди на жителите ѝ
23. Проучване на възможностите за развитие на зелените клинове в Столична община

24. Проучване за биотопни видове в градска среда – местоположение, плътност и състояние
25. Пълно картиране на уличното озеленяване и озеленяването в междублоковите пространства
26. Картиране и инвентаризация на горещи зони за биоразнообразието в Столична община
27. Проучване на разпространението и числеността на защитените видове, обитаващи сгради, във връзка с Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради
28. Инвазивни видове (растения и животни) – проучване и оценка на влиянието им върху естествените екосистеми
29. Биотопни дървета – нужда от тяхното съхранение
30. Браконьерство – интензивност и ефект върху природата
31. Екосистемни услуги
32. Картиране на екосистемните услуги
33. Определяне на необходимостта/търсенето на гражданите на Столична община на екосистемни услуги
34. Остойносттаване на екосистемните услуги

Транспорт

1. Пешеходни направления и локални центрове: големите жилищни комплекси
2. Пешеходни направления и подходи: големите градски паркове и градини
3. Пешеходни направления и елементарни условия: новите жилищни квартали
4. Пешеходни направления и безопасни пешеходни връзки: големите пътни артерии (напр. Околовръстен път)
5. Изготвяне на анкети и преброявания на велосипедното движение и разпределение на пътуванията в София

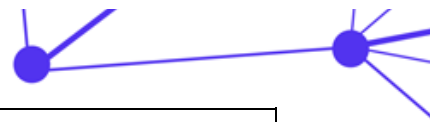
6. Поддържане на актуална информация за съществуващата допълваща велосипедна инфраструктура – велосипедни стоянки, паркинги и др.
7. Проследяване на натоварването с пътници по спирките и линиите на градския транспорт
8. Кордонна анкета Произход – Предназначение на главните вход-изходни артерии на града
9. Кордонна анкета П-П на градския център
10. Натоварване на уличната мрежа с МПС разделени по вид + Измерване на задръжки в силно натоварени кръстовища
11. Градската логистика – задълбочено изследване на транспорта на стоки и товари на територията на Столична община
12. Подробно изследване на възможностите на железопътния транспорт в София за поемане на вътрешноградски и крайградски пътувания и анализ на пречките и предложенията за промяна в организацията на движението на влаковете, което да направи възможно използването на жп транспорта за удобно обслужване на крайградските територии

Хора

1. Представително социологическо изследване на качеството на живот в София
2. Изследване на здравнонеосигурените в София, включващо причини и продължителност
3. Изследване на свободното време на жителите на града – данни за потребление на културни продукти и спортни навици и активности
4. Изследване за идентифицирането на активистки общности, чиято кауза е пряко ангажирана с градската среда
5. Проучване на хората в риск – техните навици и нагласи по отношение на обитаването им в града, картографираните рискови градски зони, към които да бъдат взети серия от урбанистични и архитектурни мерки

Идентичност и култура

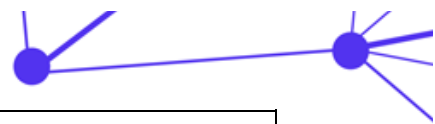

1. Изследване на териториалните и социално-групови проекции на софийската култура – разлики и прилики между общини, райони, квартали, махали, локални места, места на среща и пр.
2. Изследване на графити културата и нейния принос към общата софийска култура: картография, групи, агенти, визуална консумация, дискусии около нея
3. Събиране на данни за града в систематичен контакт с Националния статистически институт
4. Систематизация на регистрите на културното наследство, обществен достъп до тях, вкл. дисонантното културно наследство
5. Систематично изследване на културната консумация и публиките в София със социологически представителен характер
6. Изследване, посветено на визуалната култура на развиващия се граг

Икономика

1. Анализ на разпределението на бизнеса в град София по райони и икономически дейности
2. Проучване на дела на регистрирания бизнес в град София, чиято оперативна дейност реално се извършва в гр. София/Столична община
3. Анализ на културно-познавателния туризъм и бизнес туризъм в столицата
4. Проучване на перспективите за спортен/планински/приключенски и СПА туризъм за чуждестранни туристи
5. Анализ на всички сгради, собственост на Столична община, групирането им по видове, изготвянето и въвеждането на основни параметри в база данни
6. Публичен достъп до цялата неклассифицирана информация за сградния фонд от създадената база данни, развитието на ВЕИ, вида на използваните горива, вида строителни материали и др.
7. Анализ на възможностите за интеграция на фотоволтаични, соларни и вятърни инсталации на покривите на всички общински, жилищни, държавни и третични сгради.

Управление

1. Нивото на удовлетвореност на гражданите на София от предоставяните общински услуги
2. Индикатори за изпълнението на процесите могат да бъдат събрани в процеса на работа на СО – формализиране на процеса на използване на метрики за ефективност и ефикасност
3. Регулярни vulnerability & rep тестове, свързани с информационната сигурност на главни системи на СО
4. Изследвания за качеството на данните по ресурси
5. Изследване на методите за структуриране и обмяна на пространствени данни между различните институции в общината и държавата, както и предложения за оптимизирането на този процес
6. Пилотен проект за план за изпълнение на ПУП на територия

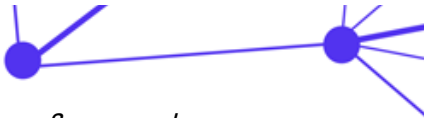
Препоръчва се събраната информация и данни да се класифицират съобразно степента на подробност, нормативно определените цели и съдържание на плановете инструменти.

Препоръчва се подготвителната изследователска работа в следващия етап да бъде разделена в четири ключови направления по темата Устройство планиране и ГИС и съответно обвързващи я с цялостния процес на пространствено развитие:

1) Направление Тактическо и оперативно планиране – включва подробното градоустройствено планиране и инвестиционно проектиране на ключови градски системи, територии и обекти с наслоени проблеми и в критично състояние или със значим потенциал за отключване на развитието и опазването на ценностите на София и крайградските територии в краткосрочен и средносрочен хоризонт в рамките на настоящия програмен период

2) Направление Стратегическо пространствено планиране – обхваща градското и регионалното пространствено планиране и програмиране в по-далечно бъдеще отвъд настоящия програмен период и в рамките на хоризонта на настоящото и бъдещото изменение на ОУП на Столична община и дългосрочния хоризонт на Визията

3) Направление Политики и нормативна рамка – търси съпоставка и обвързване с националната нормативна рамка, системата за пространствено планиране и градските политики, включително и във връзка с Европейския градски дневен ред и Новия градски дневен ред от Кито

4) *Направление Интегриране на информацията* – дава насоки за обвързването на глобалната, европейската, националната, регионалната и местната информационна инфраструктура за пространствени данни, както и на използваните и приложимите в Столична община ГИС решения, вкл. технологии и бази данни

8. Аспекти Социология

В настоящия мониторингов доклад екипът, наблюдаващ и оценяващ работата по аспекти Социология, представя своята независима оценка за работата на екипите по две направления – направление Хора и направление Идентичност и култура.

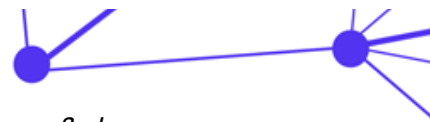
Предвид спецификата на предметните области, включени в обхвата на двете направления, двата екипа са избрали специфични методи за работа. Логично, има специфики и особености в постигнатите резултати, а такива се откриват и по отношение на полетата, нуждаещи се от бъдещи по-задълбочени изследвания. Поради това смятаме за целесъобразно оценката за работата на двата екипа да бъде представена по отделно, като за всяко от двете направления се направят следните ключови оценки:

1. Обща оценка за извършената работа от екипа в съответствие с методическите насоки за разработване на Визия за развитие на София и задачите на Стъпка 2. Оценки за степента на покритие и изчерпване на предмета на изследване по идентифицираните подтеми.
2. Препоръки за бъдещите необходими действия с оглед необходимостта от подготовка на релевантни текстове за целите на документа Визия за развитие на София.

1. Общи базисни постановки за мониторинга

След като се запозна с методическите насоки за разработване на документа "Дългосрочна визия за развитие на София и крайградските територии", нашият екип възприе в работата си да следва следните основни принципи за оценка и мониторинг:

1) Адекватност на селектираните артефакти: прилагането на този принцип означава да се направи оценка за това до каква степен документите, идентифицирани от екипите по двете направления, отговарят на първото основно условие – да бъдат адекватни, т.е. да имат съдържание и обхват, покриващи теми и предметни области, които представляват интерес за разработването на Визия за развитие на София. По отношение на различните видове документи това означава те да коментират и разглеждат адекватни теми, да съдържат адекватни данни, да представят анализи и прогнози по адекватни теми. Независимо от разнообразието на събраните документи и източници на информация, ще ги разглеждаме като различни видове документални артефакти.

2) *Изчерпателност на селектираните артефакти: другият важен принцип, на който стъпва нашият мониторинг, е степента, в която идентифицираните документи разглеждат, представят или анализират определен тип информация. Приемаме, че колкото по-изчерпателна информация от гледна точка на столичния град съдържа даден документален източник, толкова по-високи са неговата фактологическа стойност и приносът му за разработването на Визия за развитие на София.*

3) *Потенциал на документалния артефакт за извличане на концепции и идеи за разработване на Визия за развитие на София: този принцип според нас е изключително важен. Много интересни документи биха могли да бъдат открити, но същностно важният въпрос е каква е практическата ползност на този документ и до каква степен той би могъл да бъде полезен за създаването на документа Визия за развитие на София.*

4) *Степен на осмисляне на откритите документални източници: по наша преценка следващият важен принцип е до каква степен информацията от идентифицираните документални източници е осмислена от екипа по съответното направление и на тази основа извлечени ли са конкретни концептуални идеи (ядра, тези), които да бъдат включени в разработването на Визия за развитие на София. Този принцип е насочен към откриване на практическата стойност на идентифицираните документални източници: идентифицирането на голям брой документални източници все още не е постижение, въпросът е да се прецени до каква степен тези източници ще са полезни за разработването на Визия за развитие на София, какви видове информация от тези документи ще се използва и какви тези/концепции ще се защитят на тази база.*

Освен това в работата си нашият екип се ръководеше от принципите, постулирани в Методическите насоки за разработване на Визия за развитие на София:

5) *Участие и взаимодействие: Предполага достигане и включване на възможно най-широк кръг хора, носители на интереси по социален, професионален, икономически, териториален, възрастов, етнически, религиозен и/или друг признак, и е в основата на целия процес по подготовка, формулиране, обсъждане, приемане и прилагане на Визията с цел търсенето и намирането на консенсус по съответните теми;*

6) *Диалогичност и прозрачност: Прилагането на този принцип на практика означава всеки етап от процеса по формулиране на Визията да е изпълнен с действия и подсигурен с инструменти, позволяващи широка публичност и прозрачност, осигуряващи надеждна информираност и разбираемост на предприетите стъпки. Отговорните за развитие на процеса да предоставят опции за широк диалог и да провеждат разбираема комуникация, която да отчита и включва изразеното обществено мнение. Диалогът да е в различни направления, сред които експерти - институции; граждани - институции/политици; граждани - граждани/НПО; експерти - граждани. Прозрачността на процеса да бъде гарантирана отвътре, но и търсена отвън;*

7) *Мотивация и израстване: Визира мотивацията на всички заинтересовани страни в процеса по създаване на Визия за развитие на София. Съучастието на различните ръководители на направления, отдели, предприятия, както и на техните служители е ключово. В този процес е важно да се търсят партньори и да се поставят основи за бъдещи сътрудничества, които биха имали значение при реализиране на Визията;*

8) *Приемственост: Процесът по разработване на Визията предполага да се постигне нов поглед, отиващ над всекидневните представи към споделена представа за бъдеще, който да не допуска увреждане и/или унищожаване на съществуващия ресурс. Приема се, че процесът на изграждането на Визията ще е успешен, ако осъществи ефективно и рационално използване на наличния човешки, изследователски и нормативен ресурс и награди над него. Съществено важно за Визията е да награжда над съществуващите нормативни и стратегически документи и да дава нов синтезиран поглед за всички аспекти в развитието на столицата;*

9) *Взаимообвързаност: Дейността на екипите трябва да гарантира работа в единна посока на развитие, съставена от взаимнообвързани цели. До голяма степен формулирането на Визия ще произлиза от връзките между различните теми на интерес, като дефинира комплексни и споделени политики за действие;*

10) *Конкретика и прагматичност на стратегическите цели: Предвид изключителната значимост, която ще се придане на документа Визия за развитие на София, документът трябва да бъде конкретизиран (операционализиран) в комплект от взаимнообвързани прагматични цели с краткосрочен, средносрочен и дългосрочен ефект. Целите, макар и имащи характер на стратегически, трябва да бъдат така формулирани, че да позволяват осъществяването на последващ процес на комплексно планиране и провеждането на ангажирани и координирани политики.*

2. Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на социологията при създаването на Визия за София

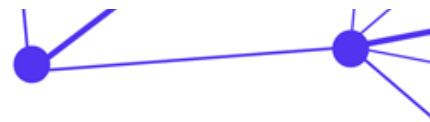
1) *Оценки за работата в сферата на социологията на екипа по направление Хора*

Предмет на мониторинг и оценка е работата на екипа по направление Хора. За да изпълни своите задачи и да отговори на Методическите насоки за разработване на Визия за развитие на София, екипът по направление Хора е осъществил следните конкретни дейности:

Първо, тематично изпълнението на дейностите по направление Хора е структурирано в три основни подтеми, всяка от които също има своите основни субординирани тематични полета:

Първа подтема Лично и професионално развитие. В нея са включени следните тематични полета:

- Деца и младежи – формално и неформално образование, свободно време и рискове;
- Висше образование, учене през целия живот и квалификация;

- Пазар на труда – заетост, безработица, трудова мобилност;
- Личностно развитие през свободното време;
- Форми за социално подпомагане спрямо образование и пазар на труда.

Втора подтема Качество на живот. Към нея са отнесени:

- Достъп до публични услуги – електричество, ВиК, сметосъбиране и сметоизвозване, отопление;
- Благосъстояние – бедност, доходи, собственост;
- Здраве – начин на живот, достъп до здравеопазване;
- Щастие;
- Влияние на работата върху качеството на живот;
- Жилищен фонд – състояние и пазар.

Трета подтема Общности, участие и равнопоставеност. Към темата са формулирани следните тематични полета:

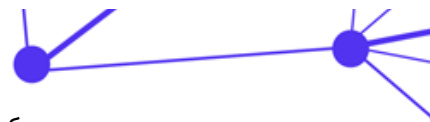
- Формални общности по териториален признак;
- Общности по етнически и религиозен признак;
- Изключени групи и хора в риск;
- Активистки общности и гражданско участие;
- Разбиране за идентичности на града.

По наша преценка темите са адекватно структурирани и балансирано субординирани: в трите основни подтеми са включени адекватни тематични направления, позволяващи изчерпателното обхващане на съответната тема. Възприетата тематична структура е много добра методологическа основа за провеждането на адекватни и обосновани, научно аргументирани изследвания за целите на Визия за развитие на София.

При подготовката на доклада екипът на направление Хора е структурирал своите изследвания и анализи по следния начин:

1) По темата Лично и професионално развитие:

- Подтема Деца;
- Подтема Младежи;
- Подтема Хора от третата възраст;
- Подтема Висше образование, учене през целия живот и квалификация;

- Подтема Пазар на труда – заетост, безработица, трудова мобилност;
- Подтема Личностно развитие през свободното време.

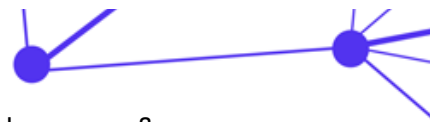
2) Тема Качество на живот:

- Подтема Достъп до публични услуги – електричество, ВиК, сметосъбиране, сметоизвозване, отопление;
- Подтема Здраве – начин на живот, достъп до здравеопазване;
- Подтема Щастие;
- Подтема Влияние на работата върху качеството на живот;
- Подтема Жилища.

3) Тема Общности, участие и равнопоставеност:

- Подтема Формални общности на териториален признак;
- Подтема Общности по етнически и религиозен признак;
- Подтема Бедност и уязвими групи;
- Подтема Гражданско участие;
- Подтема Разбиране за идентичности в града.

Прави впечатление, че структурата на представения доклад до известна степен се различава от първоначално възприетата структура на работа. Трите първоначално дефинирани тематични полета са запазени, но вътре в рамките на отделните полета са направени някои оптимизации – тематичните полета в рамките на трите основни подтеми са леко променени и дефинирани по нов начин. Сравнихме двете структури – 1) първоначално възприетата структура за работа на екипа и 2) структурата на доклада на екипа от направление Хора. По наша преценка структурата на доклада отразява по-прецизно тематичните полета на трите основни подтеми. Очевидно в процеса на работа – издирването на документални артефакти, провеждането на срещи с различни заинтересовани страни и участия в събития по проекта, са спомогнали за изкристализирането на втора, по-добра "версия" на структурните компоненти на темите по направление Хора. Освен всичко друго, предполагаме, че характерът и общата насоченост на откритите документи са насочили екипа към леко модифициране и прецизиране на тематичните полета и така се е стигнало до формирането в доклада на екипа на по-различни тематични полета. Одобряваме тази модификация и препоръчваме да бъде използвана като базисна матрица за по-нататъшната работа в рамките на направление Хора по проект Визия за развитие на София.

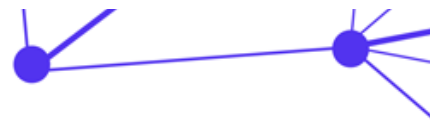

Второ, от екипа на направление Хора са направени 166 запитвания към съответните компетентни институции и органи за получаване на конкретни видове информация. Сред направените запитвания открояваме следните:

- 27 от запитванията са по темата Население – демография, миграция и прогнози (раждаемост, смъртност, брачност и бракоразводност, вътрешна миграция, външна миграция);
- 29 от запитванията са по темата Здравеопазване: системи на здравни сметки, лечебни заведения, детски ясли, умирация по причини и смъртност по причини, Европейско здравно интервю;
- Други 20 запитвания са по темата Социално включване и условия на живот: тук са обхванати темите Монетарна бедност, Монетарна бедност 60+, 70+, Работещи бедни, Разпределение на доходите, Материални лишения, Население в риск от бедност и социално изключване;
- Запитвания за жилищния фонд в столицата: касаят краткосрочната статистика на жилищните сгради;
- 34 запитвания по темата Образование и учене през целия живот: детски градини, основно и средно образование, висше образование;
- 9 запитвания на тема Култура: отнасят се до участието на населението 25–64 години в културни дейности и събития;
- 14 запитвания на тема Доходи, разходи и потребление на домакинствата: обхващат общи данни за доходите и разходите на домакинствата, жилищни условия на домакинствата, снабденост на домакинствата със стоки за дълготрайна употреба;
- 25 запитвания по темата Пазар на труда: в тях се включват запитвания за годишни статистики на заетостта и разходите за труд, годишни данни за наблюдението на работната сила, с всички основни наблюдавани коефициенти в тази категория;
- 5 запитвания по темата Престъпност и правосъдие: покрити са темите Противообществени прояви и Престъпления на малолетните и непълнолетните.

Общото впечатление е, че екипът е направил целесъобразни и адекватни запитвания. Търсените видове информация засягат всички основни социологически категории, даващи възможност за изготвяне на анализи по основни социодемографски признаци, структура и доходи/разходи на домакинствата, икономическа заетост и доходи, пазар на труда, бедност и социално изключване, образование и учене през целия живот, здравеопазване, престъпност и правосъдие. Така че от тази гледна точка екипът е проявил изключителна рационалност и се е насочил към всички основни социологически категории, като е направил искания за данни, отнасящи се или само за София, или на национално ниво. Прави добро впечатление, че над две трети от направените искания за данни са по отношение на столичния град. Това е методологическа предпоставка, че са търсени и генерирани адекватни данни, необходими пряко за целите на разработването на Визия за развитие на София. Не идентифицираме липси на основни социологически категории, за които да не е потърсена обективна статистическа информация.

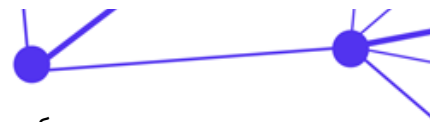

Анализът показва, че близо половината от направените запитвания са изпълнени, някои от тях още при първата заявка. Препоръка по отношение на неполучените заявки: необходима е по-голяма настойчивост и постоянство, за да бъдат изпълнени направените заявки. Те касаят важни сегменти от емпирична информация и нейното запълване е необходимо. Да се положат повече усилия за нейното събиране.

Трето, идентифицирани са значителен брой документални артефакти, подходящи за целите на Визия за развитие на София. За систематизирането на откритите документи е разработен специален Регистър на документите, отнасящ се общо до цялото направление Хора. В него са обособени следните конкретни рубрики:

- Рубрика Нормативни документи: в нея са описани 97 нормативни документа, създадени в периода 2007–2017 година, сред които национални стратегии, национални концепции, планове за действие, национални програми, годишни обзори, общински програми и планове за развитие, мониторингови доклади. Идентифицираните документи засягат различни предметни области, касаещи пряко темите от направление Хора. Екипът не се е задоволил само с посочването на наименованието на съответния нормативен документ, за всеки документ е посочил какъв е видът на документа (план, стратегия, обзор или друго), какви предметни рубрики са засегнати в текста, към каква тема от Визията се отнасят. Последната рубрика обаче е попълнена за една минимална част от откритите нормативни документи. Общото впечатление е, че екипът е положил много усилия за идентифицирането на всички онези нормативни документи, които засягат различни теми от направление Хора, и тези усилия са похвални. Както би могло да се очаква, близо две трети от откритите документи имат национален характер. Това е полезно, тъй като поставя националните рамки на проблематиката и подсказва в каква насока могат да се развиват съответните действия. От друга страна, националните документи са полезни и с това, че показват в какви ниши би могло да се работи в бъдеще, съответно да се развиват бъдещи общински и областни стратегии, или, ако се прецени, че не е необходимо да се правят такива стратегии, да се разработят общински планове за действие в тези области. Общата оценка за Регистъра в тази му част е много висока – неговата гносеологическа и управленска полезност са изключително високи, като позволяват на всеки член от екипа на Визия да направи нужните му справки при разработването на Визия за развитие на София;

- Рубрика Монографии, книги, изследвания: замисълът на тази рубрика е да се издирят и опишат тези монографични и други издания, включително изследвания, които биха могли да бъдат полезни при разработването на Визия за развитие на София. Идентифицирани са 177 документа, сред които изследвания, доклади, анализи, статистически сборници и писма. Документите са създадени в периода 2009–2017 г. Поразява изключителното количество на идентифицираните документи – това е чудесна методологическа и фактологическа основа за разработването на отделни концептуални ядра и тези от Визия за развитие на София. До известна степен ни притеснява обаче дали екипът ще има физическата възможност да осмисли огромното количество открит материал. Това са множество изследвания и аналитични доклади, всичките съдържащи внушителни обеми емпирична информация. За осмислянето на това количество информация е необходимо много време и хора, които систематично да

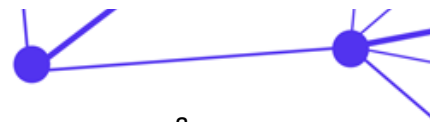

изучават събраните документи. Тъй като подозираме, че трудно ще бъдат отделени такива ресурси, препоръчваме екипът да се концентрира върху ключови монографии и изследвания, които да възприеме като водещи и които да вземе предвид при разработването на Визия за развитие на София;

- Рубрика Периодични издания: макар че е била обособена и екипът явно е имал конкретни идеи при нейното обособяване, впоследствие се е оказало, че рубриката не може да бъде надлежно запълнена. Поне до момента тя е празна;
- Започнато е попълването на рубриката Статии и студии: идентифицирани са 13 единици, от които 12 са на английски език. За попълването на тази студия би могло да се направят запитвания към институтите на БАН и столичните висши училища.

Четвърто, за всяко тематично направление по трите основни подтеми – Лично и професионално развитие, Качество на живот и Общности, участие и равнопоставеност, са идентифицирани релевантни стратегически документи (национални и/или общински) и съответни изследвания. Всички открити документи са споделени в добре организирани папки в гугъл пространството. Тяхното търсене и разглеждане е лесно и не затруднява членовете на екипа. Това по наша преценка е особено важно, тъй като е методологическа предпоставка за безпроблемната и високоефективна работа на екипа на Визията. Структурирането и ясното подреждане на документите в отделните тематични полета позволява на всеки член на екипа на Визията да открие необходимите му документи, да се запознае с тях и да ги използва за аналитични цели.

Пето, идентифицирани са 132 НПО, опериращи на територията на столицата. 93 от идентифицираните НПО имат национален характер, което, от една страна, е добре, тъй като говори за по-голяма мащабност и размах в целите и задачите на тези организации, но, от друга страна, може да се тълкува и като минус, тъй като националните организации в редица случаи си поставят многопластови цели и понякога, за да не бъдат обвинени в ограничена териториалност, нарочно изнасят дейностите си извън столицата. Но дори и при това положение наличието на голям брой неправителствени организации е благоприятна организационна предпоставка за развиването на дейности в полза на обществото като цяло и столицата в частност. Предметът на дейност на идентифицираните НПО е екология, архитектура, градски транспорт, бежанци, социално предприемачество, развитие на гражданското общество, бездомни животни, отношение към животните, визуални изкуства, градско земеделие, биоразнообразие, млади успешни предприемачи, кръгова икономика, урбанизъм – въвличане на граждани, алтернативни модели за развитие на публичната градска среда, младежки активизъм, зелени проекти, работа с младежи и деца, съвременен изкуство, насилие и деца в риск, деца и младежи, джендър тематика, хора с увреждания, малцинства. Свръх покрита е екологичната тема, докато другите проблематики са по-скромно застъпени.

В обширния и изключително подробен доклад от 195 страници екипът на направление Хора е представил резултатите от своята работа по идентифицирането на документи по трите основни теми и подтемите към тях. За представянето на всяка подтема е избран следният подход:

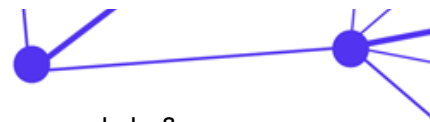
- a. Представят се източниците на информация;
- b. Прави се обобщаваща оценка на информацията;
- c. На тази основа се прави оценка на състоянието;
- d. Анализ;
- e. Необходимост от изследвания.

По първата подтема Деца (от темата Лично и професионално развитие) екипът представя богат спектър от стратегически документи и програми, както и емблематични емпирични данни, особено по отношение на децата в риск. Идентифицирани и коректно цитирани са 14 изследвания по темата. Плюс на разглеждането на тази подтема е стремежът на екипа да се идентифицират проблемите и кризисните ниши, горещите и злободневни теми, които се нуждаят от спешно агресиване и интервениране.

По втората подтема Младежи (от темата Лично и професионално развитие) прави впечатление, че освен европейските и националните стратегически документи има и редица документи на общинско ниво, които разглеждат проблематиката и формират дебата по нея. Екипът успешно е уловил тази тенденция и я е отразил в своите анализи. Подробно е цитирано изследването от националната стратегия за младежта (2010–2020) . Прави се обаче неправомерният извод, че "изследването е национално представително, в този смисъл изведените заключения могат да се считат за валидни и за младежите в София, без да се имат предвид процентните стойности". След като изследването е национално представително, тези изводи са валидни за младите хора в цялата страна и не могат да бъдат тълкувани като представителни и за младите хора в София. За да се направи такъв извод, е нужно да се видят регионалните профили на емпиричните данни и по-специално, процентните разпределения за град София. Но и с тази забележка, представените данни могат да служат като добра основа за формулиране на хипотези за последващи изследвания на младите хора в София.

Третата подтема Хора от третата възраст (от темата Лично и професионално развитие) е разгледана с нужната сериозност и дълбочина. И по нея са открити достатъчно и релевантни нормативни документи, които са представени по подходящ начин. Открити са интересни изследвания, касаещи хората от третата възраст на територията на Столична община, и са приведени любопитни данни от тях, разкриващи важни аспекти от тълкуването на темата.

По четвъртата подтема Висше образование, учене през целия живот и квалификация (от темата Лично и професионално развитие) е събран внушителен брой

стратегически документи – най-вече на национално ниво. Показано е по какъв начин тези стратегии биха могли да са полезни за разработването на Визията. Представена е богата емпирична информация по различни показатели, измерващи висшето образование и ученето през целия живот.

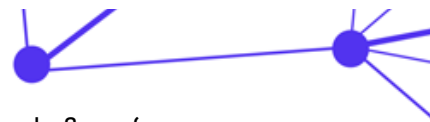
Петата подтема Пазар на труда – заетост, безработица, трудова мобилност (от темата Лично и професионално развитие) е разгледана също така много обстойно и задълбочено. Наличните стратегически документи по темата са разгледани изчерпателно и с разбиране, като са изведени акцентите, които биха били полезни за разработването на Визия за развитие на София. Столична община също има релевантни нормативни документи по темата и те са предмет на нарочен анализ. Приведена е богата емпирична аргументация.

Представянето на шестата подтема Личностно развитие през свободното време (от темата Лично и професионално развитие) показва добро разбиране на проблематиката и яснота по отношение на сложните взаимосвързки между отделните аспекти на проблематиката. Стратегическите документи в тази област са оскъдни, но затова пък може да се компенсират с богатството от данни, налични от националната статистика. Откритите изследвания спомагат за допълване на картината и очертаване на степента на разработеност на проблематиката, като проблем се очертава липсата на разбивка на данните на по-ниски териториални единици от град София като цяло – като например 24-те столични района. Такава разбивка би позволила открояването на по-значими разлики и неравенства в развитието на различните райони на столицата.

Първа подтема Достъп до публични услуги – електричество, ВиК, сметосъбиране, сметоизвозване, отопление (от тема Качество на живот) се разглежда изключително задълбочено. Както се оказва, по темата има достатъчно емпирична информация, тя е много добре разработена в нормативни документи. Отбелязва се обаче, че различните аспекти не са равномерно третирани в нормативните документи – някои са преекспонирани (като управлението на битовите отпадъци), докато други не са били обект на сериозно разглеждане (като електричеството и отоплението).

Втората подтема Здраве – начин на живот, достъп до здравеопазване (от тема Качество на живот) разглежда поредица от областни и общински стратегии, както и богат набор от изследвания. Специално внимание се обръща на ролята на общината в развитието на система от здравни услуги на територията на столицата.

Третата подтема Щастие (от тема Качество на живот) очертава основни елементи от съществуващите разбирания за измерване на щастие и посочва идентифицираните източници на информация към този момент в България. Приведени са различни системи от индикатори за измерването на щастие като субективна личностна категория.

Четвъртата подтема Влияние на работата върху качеството на живот (от тема Качество на живот) установява, че няма нормативни и стратегически документи, които да разглеждат тази проблематика. Коментирани са открити данни и изследвания. Прави се общият извод, че е налична информация за започване на дебат по темата, но за по-задълбочено вглеждане в темата за София са необходими допълнителни изследвания.

Петата подтема Жилища (от тема Качество на живот) се разглежда като обективен фактор за качеството на живот на столичани. Открити са серия стратегически документи, които се разглеждат с необходимата сериозност и задълбоченост, като се правят опити за извеждане на тяхната практическа полезност за целите на разработването на Визията.

Първата подтема Формални общности на териториален признак (от темата Общности, участие и равнопоставеност) обхваща формите на гражданска активност, които се иницират, структурират и развиват дейност във връзка с териториалните структури и единици на градската среда в град София. Разглеждат се идентифицираните две изследвания и някои отговори на министри. Въпреки относително скромното количество открити релевантни документални източници темата е задълбочено представена, което показва високия капацитет на екипа.

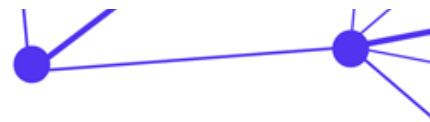
Втората подтема Общности по етнически и религиозен признак (от темата Общности, участие и равнопоставеност) разглежда стратегически документи на национално ниво, както и областни и общински документи, представя богата база данни и прави препоръки за последващи изследвания.

По третата подтема Бедност и уязвими групи (от темата Общности, участие и равнопоставеност) са разгледани европейски, национални, областни и общински стратегически документи. Открити и надлежно цитирани са изследвания по тази проблематика.

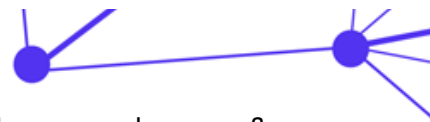
Четвъртата подтема Гражданско участие (от темата Общности, участие и равнопоставеност) е разгледана по-скоро схематично, като все пак са отбелязани основните стратегически документи и откритите изследвания, затова пък ясно е формулирана потребността от изследвания в тази област.

Петата подтема Разбиране за идентичности в града (от темата Общности, участие и равнопоставеност) прави констатацията, че няма налични данни за това доколко и по какъв начин хората възприемат града и неговите символи и идентичност.

От страна на координатора на направлението е извършена изключително професионална и системна дейност, която оценяваме много високо. Изпълнените дейности са много и обемни, но могат да бъдат синтезирани по следния начин:

- дефиниране на изследователските проблеми,
- формулирано задание за социологически проучвания,
- организиране и координиране процеса по допитване и включване на различните участници,
- организиране и координиране съвместната работа с изпълнителите на социологически изследвания и обработка на анализите от тях
- проучване на подобни процеси в други градове по света, в Европа и България и изваждане на работещите практики, които могат да подпомогнат процеса по създаване на Визия за София
- проучване на полето и създаване на технически изисквания за отделните експерти, в зависимост от необходимостта от работа, в синхрон с методическите насоки за създаване на Визия за София
- участие в избора на изпълнители и подпомагане на работата им впоследствие
- подготовка и организация на онлайн работното пространство за отделните екипи, които координира
- подпомогнато е включването на експерти чрез:
  - работни срещи в мултидисциплинарни екипи;
  - регламентирани експертни консултации с експерти в различни сфери;
  - становища от експерти с различни профили;
  - съвместно с ГИС експерта в екипа привличане на знание от други градове, съпоставими със София – идентифициране на сравними градове и привличането на експерти с опит в съответните теми от тях;
- подпомогнато е включването на граждани чрез:
  - целево ангажиране на подрастващите/младежите/учениците – учебни проекти на студенти по тематични области – направено проучване и договорено участието на поредица от организации, работещи с деца от различни възрасти;
  - структурирани групови дискусии – онлайн и на живо – фокус групи, срещи, обществени обсъждания;
  - изясняване на параметрите на представително социологическо изследване по тематични направления;
  - местни допитвания по тематични направления (тук директна препратка към анкетата за активност, която направихме)
- организация и модериране на експертни групи, работни срещи и групови дискусии, включително избор на участници в тях, изготвяне на график, избор на локации и методи за провеждането им, както и избор инструменти и методи за анализ на събраната информация;
- съвместно с ГИС експерта в екипа привличане на знание от други градове, съпоставими със София – идентифициране на сравними градове, проучване на добри

практики, техните методи и стъпки за осъществяване и възможна приложимост в контекста на София и привличането на експерти с опит в съответните теми от тях;

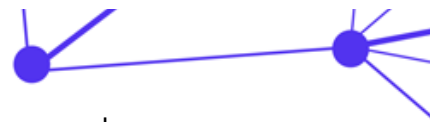
- съдействие в сътрудничество с PR експерта за:
  - идентифициране и изграждане на функциониращи многостранни партньорства между всички участници в процеса;
  - търсене на баланс и общ език между граждани и експерти и информацията от тези две основни направления;
  - осигуряване на условия за диалогичност и градивна дискусия;
  - създаване на поле за прозрачност и механизми за обратна връзка;
  - създаване на условия за съвместен работен процес и вземане на решения;
  - да координира работата по темите на Визията, в които профилът "социология" играе водеща роля;
- въвличане и взаимодействие с различни видове организации (общински, държавни, НПО, изследователски центрове) с цел обмяна на информация;
- активно участие в експертни групи, работни срещи и групови дискусии.

Оценка: Много добра

2) Заключение: основни констатации за работата в сферата на социологията на екипа по направление Хора

Направеният преглед на резултатите от работата на екипа по направление Хора дава основание да се направи общата констатация, че екипът по направление Хора отлично се е справил със задачите, произтичащи от методическите насоки за разработването на Визия за развитие на София:

1. Предвид изключително широкия спектър на темите и проблемите, включващи се в направление Хора, екипът е съумял да избере методологически правилен подход, като е структурирал своята работа в три основни подтеми и към тях е обособил подходящи по съдържание тематични направления. Така формулираните направления са достатъчно на брой, ясно са разграничени помежду си и обхващат всички основни социологически категории. По този начин екипът на направление Хора е създавал релевантни методологически предпоставки за провеждане на системна, целенасочена и добре организирана работа по идентифициране на темите, необходими за разработването на Визия за развитие на София. За всяко тематично направление са открити релевантни документални източници – монографии, изследвания, аналитични доклади, и са проведени работни срещи с експерти или организации, имащи пряко отношение към тези теми;
2. Следвайки избраната структура, екипът е събрал значителен брой документални източници, като е въвел подходящи разграничаващи критерии и на тази основа е структурирал документалните източници в отделни категории и подгрупи. Това е довело до създаването на изключително полезен Регистър на документите, който систематизира резултатите от работата на екипа и позволява на останалите

членове на екипа на Визията да се запознаят и да ползват идентифицираните документални източници;

3. Направени са прецизни запитвания за получаване на емпирични данни (статистически данни) и това е методологическа предпоставка, че необходимите данни за разработването на Визия за развитие на София ще бъдат събрани;

4. В работата си екипът на направление Хора стриктно е спазвал основните принципи, описани в методическите насоки за разработването на Визията. Доказателства за това могат да се открият практически и в начина, по който е структурирана работата на екипа, и в характера на многобройните проведени работни срещи, и в обхвата и съдържанието на идентифицираните документални източници;

5. Прави впечатление, че подтемите са развити с различна степен на дълбочина, но е направен опит за уеднаквяване на стила, което е добро постижение, като се има предвид, че по доклада са работили различни хора. Много обстойно и със задълбочен анализ са представени подтемите на темата Лично и професионално развитие и темата Качество на живот – практически всички теми са представени много аргументирано, с множество емпирични доказателства и аналитични текстове. Ясно са изведени необходимостите от последващи изследвания. По-слабо развити са подтемите Гражданско участие и Разбиране за идентичности в града от темата Общности, участие и равнопоставеност. Текстът за подтемата Гражданско участие е копиран два пъти в текста – веднъж на страница 178 и втори път на страница 190. Очевидно, това е техническа грешка, но трябва да се коригира. Но по-слабото покритие на тези две теми си има своето логично обяснение – в процеса на работата колегите от екип Хора са очертали ясни демаркационни линии с другите екипи по Визията и е било взето решение тези две теми да бъдат само маркирани от екипа на направление Хора. Така че по-беглото описание на двете подтеми не е слабост на доклада, а следва предварително маркираните разграничителни линии.

6. Много позитивно впечатление прави опитът на екипа за всяко от тематичните направления да формулира кратко заключение и да изложи своята представа за необходимите изследвания за в бъдеще;

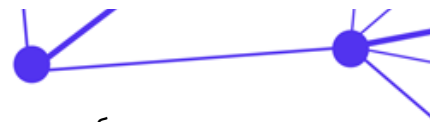
7. Друг много силен плюс на работата на екипа по направление Хора е, че на основата на осмислянето на наличните изследвания и информацията по отделните тематични направления е успял да идентифицира потребността от последващи изследвания. По този начин е формулирана обща концепция за представително социологическо изследване на качеството на живот в София и специализирани изследвания по определени теми;

8. Безспорен плюс на екипа на направление Хора е иницирането и провеждането на голям брой работни срещи, в хода на които са коментирани и изяснявани аспектите на обособените тематични направления.

*3) **Оценки за работата в сферата на социологията на екипа по направление Идентичност и култура***

Задача на настоящия мониторинг е да направи оценка и преглед на постигнатото до момента при съставянето на Визия за София в тематичната сфера Идентичност и култура, като очертае предизвикателствата, които все още не са преодолени, и даде препоръки за бъдещи действия, с оглед спазване на принципите на процеса по съставяне на Визия.

Предмет на анализ е напредъкът, който е постигнат от работата на мултидисциплинарния експертен екип. Данните от направената оценка отчитат висок професионализъм и компетентност на експертния екип в областта на събирането, класифицирането и агрегирането на наличната информация и данни за темите култура и идентичност. Съществен принос е опитът да бъде обобщен и систематизиран огромен масив от информация по темата, подреден съобразно предложен и утвърден библиографски стандарт. В резултат на усилената работа на екипа са идентифицирани 3079 библиографски единици, които са посветени на София от 2000 година насам и които са предоставени за ползване на всички екипи, работещи по Визия за София. Открита е също така и база данни на Столична библиотека, съдържаща над 75 000 единици, което би улеснило и подобрило работата на всички екипи в различните тематични направления.

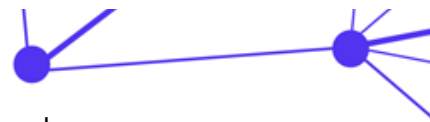
Положителен момент в работата на експертния екип са също така и усилията му да филтрира събраната библиография по темата, като към момента на изготвянето на мониторинговия доклад са регистрирани общо 2334 записа. Предвид сравнително краткия период от време, определен за изпълнението на тази задача, може да се каже, че екипът успешно се е справил с откриването на емпирични артефакти, релевантни на изследваното тематично направление и съобразени с методическите насоки на Визията за София.

От гледна точка на жанровата структура на идентифицираните данни екипът е регистрирал 138 нормативни и стратегически документа, 342 монографии, книги и изследвания по темата, 25 записа на периодични издания, отнасящи се до тема Идентичност и култура; 1385 броя заглавия на статии, студии; 13 заглавия на дисертации; 54 записа на събития, фестивали, концерти; 20 публикации на аудио-визуални ресурси; 107 публикации на албуми; 34 записа на карти; 16 записа на обществени дискусии; 89 записа на онлайн ресурси; 27 записа на конференции и 84 записа на туристически брошури. Пропуск, който е отчетен в доклада на екипа, е наличието на някои жанрови категории, които не са били включени в ползването на изследването, а именно:

- Проучване на мненията на хората в социални мрежи и форуми,
- Изследване на специфични граждански петиции и инициативи.

В духа на казаното по-горе препоръчително е разширяване на обхвата на търсене, като изследователският интерес следва да бъде насочен и по отношение на проучване на експертното мнение на чуждестранни експерти, представители на граждански сдружения и активисти.

Настоящият доклад отчита напредък в областта на предприетия подход за класифициране на наличната информация по темата. Съществен принос е разработеният методически инструмент, чрез който се осъществява систематизирано търсене на информация. Представен е също така и стандарт за

запис на информационна единица, който би следвало да бъде приет като еталон за работа и на групите екипи по отделните направления. Възприетият стандарт на запис съдържа следните елементи:

- Автор;
- Заглавие;
- Издателски данни/източник;
- Година на издаване;
- Предметни рубрики/предмет на текста;
- Вид и жанр на документа;
- Източник/ел. адрес;
- Бележки – период на изследването, връзки с определени теми и т.н.

С оглед допълване на масива от информация са използвани както традиционни начини на търсене на информация, така също и нетрадиционни, като е направен преглед на уебстраниците и електронните адреси на организации и институции от определени ниши, имащи отношение към темата. Съществен принос, който следва да бъде взет под внимание при оценката на работата на екипа, е и това, че е поставено началото на съставянето на Регистър със софийски организации и институции, места и регулярни събития, които имат отношение към темата София – Идентичност и култура.

Вследствие на извършената до момента работа на екипа са селектирани следните ниши на информация: 25 публикации на официални институции; 3 публикации на независими научни организации, изследващи културата; 19 броя публикации данни, изследвания, регистри на независими асоциации и организации, включително на алтернативната сцена; 9 бр. публикации на софийски фестивали; културни гидове, програми, информационни сайтове, информационни справочници; важни публикации за София на издания за култура, електронни портали, списания за култура и изкуство, регистър на туристическите атракции. Недостатъчна обаче е дадената в отчетния доклад на екипа информация от гледна точка на съдържателните фокуси на тези ниши на информация и по отношение на това как и по какъв начин откритата информация в тези ниши помага на екипа да формира своята визия по направлението, по което работи.

Оценката на свършената до момента работа показва, че е налице дисбаланс по отношение на откритата информация по определени подтеми в рамките на това направление. Определени тематични области отчетливо доминират над други, по които има сравнително малко на брой идентифицирани публикации. Налице са множество публикации в областта на археологическото наследство, историята на София (вкл. истории на отделни сгради, институции, знакови обекти), информация за културни програми на организации и институции, за програми на фестивали, театри, галерии, туристически брошури и дупляни, публикации свързани с градоустройството

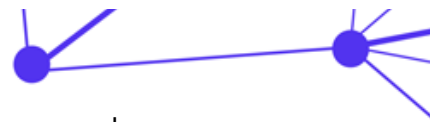
и политиките, хората в града, малцинства, тяхната история и настояще (роми, аромъни, арменци, евреи и пр.), материали, посветени на изкуствата. В хода на своята работа експертният екип сам идентифицира и онези ниши, в които има ограничена и недостатъчна информация, което красноречиво говори за наличието на висока компетентност на експертите, работещи по темата. Като такива полета и проблемни области са посочени:

- Визуална култура и визуална идентичност на града;
- Символи на града;
- История, антропология и настояще на студентския живот, на Студентски град и неговата микрокултура;
- Урбанистика, всекидневие и разнообразен културен живот на София;
- Антропологически и локални култури вътре в града;
- Начин на живот на софиянци;
- Младежка култура;
- Социалистическо наследство на града;
- Мигрантите в града и техните истории.

Важен елемент е и идентифицирането на онези празни полета, които би следвало да бъдат предмет на бъдещи действия, с оглед постигане на пълнота на масива с информация. В отчетния доклад експертният екип представя пет проблемни полета по отношение на бъдещата си работа, които изискват предприемането на адекватни действия.

Първото проблемно поле е свързано с идентичността на града. Екипът подчертава необходимостта от провеждането на социологически изследвания, с оглед формулирането на общински позиции и политики. Липсва информация и по отношение на градската идентичност. В доклада специално се обръща внимание на това, че не е идентифициран въобще проблемът за „негативната идентичност“ на града. В тази връзка с оглед бъдещата им работа се препоръчва провеждане на емпирични научни изследвания в областта на градската идентичност.

Второто проблемно поле, посочено в отчетния доклад, е свързано с наличието на остаряла информация за недвижимите културни ценности на София и региона. Според екипа все още липсват популярни издания за културното наследство на града – с туристическа и образователна насоченост за различни възрастови групи. Липсват също така и наръчници, ориентиращи гражданите, собствениците и ползвателите на културни ценности както за реда и предписанията за тяхното опазване, така и за възможностите за пълноценното им съвременно използване.

Третият проблем, на който се натъква екипът, е свързан с визуалната култура на града и политиките към нея. С оглед бъдещата си работа по темата екипът препоръчва провеждането на систематични и трайни изследователски и творчески разработки по следните теми:

- Сцена(и) – агенти – разни практики и изкуства;
- Сцена и град София;
- Градът и неговата визуална „идентичност“ в развитие – периоди, характеристики, какво в развитието на града води до промени в интерфейса му и т.н.;
- Осъвременяване на визуалното „брандиране“ на София – от спонтанно към целенасочено;
- София – части на града със своя особена визуалност – във връзка с градоустройство, икономика, общности и т.н.

В отчетния доклад специално внимание е отделено и на един друг – четвърти проблем, който би възпрепятствал по-нататъшната работа на екипа, а именно липсата на прозрачност при изследването на обществени средства както от страна на донорските програми на Столична община, така и от страна на културните оператори, били те държавни или частни.

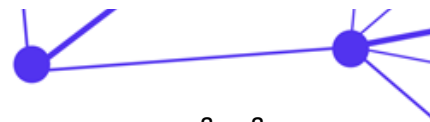
Друг проблем, който е изказан от експертния екип, е в областта на нормативната база. Според екипа налице е една сериозна по обем нормативна база, която следва да бъде подложена на детайлен социологически анализ от гледна точка на съдържанието на наличните управленски документи. В тази насока би било полезно да бъде изготвен контент анализ на наличните документи с цел тяхното актуализиране.

С оглед продължаващото развитие на направление Идентичност и култура екипът препоръчва провеждането на регулярни и поддържащи изследвания по различни теми, които да обогатят създадения вече масив от данни. Отправеното предложение за създаването на единна бъдеща информационна система на София е навременно и наложително с оглед унифицирането, допълването и пълноценното използване на различни изследвания на града съобразно целите на различните ползватели.

4) Мониторинг на обхвата, дълбочината и адекватността на социалните аспекти, засягани с работните срещи и публичните събития на екипа по направление Идентичност и култура

Прегледът на осъществените от екипите на направление Хора и направление Идентичност и култура работни срещи показва следното:

- Реализирани са значителен брой високоработни срещи. Всички те имат своята строга логика и са обосновани от конкретни потребности. Всъщност идеите за провеждане на работни срещи са били следствие от обсъждането в екипа на работните теми и посоките на тяхното разработване. Фактологически данни за броя

на срещите по видове може да бъде открит в споделеното гугъл пространство, в папките на направление Хора и направление Идентичност и култура;

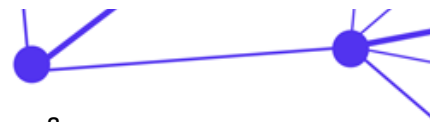
- Всички срещи имат висока ефективност. Това се вижда от споделените протоколи за срещите и за съдържателните резултати от проведените срещи. В резултат от проведените срещи са се раждали нови идеи за развитие на работата по направленията. Ето защо оценяваме много високо провежданите срещи;
- Специално трябва да се отбележи срещата с представители на 40 НПО в Столична община, в рамките на която е коментирано разработването на Стратегия за социални иновации;
- Екипът от направление Хора е възприел подхода да организира тематично своите срещи – например, проведени са срещи с представители на НПО, работещи с деца или с хора с увреждания, или с женски организации, или работещи по здравните въпроси и т.н.;
- По своя характер проведените работни срещи и участия в публични събития са силно наситени със социално икономически и социологически аспекти. Всъщност самата структура на двете направления предполага коментиране и дебат по социалните аспекти на проблематиката. Двата екипа перфектно са се справили с поставените им задачи да се фокусират именно върху социалните аспекти;
- В резултат на стриктното придържане към социалните аспекти, двата екипа са успели да съберат богата емпирична информация, да коментират практически всички основни социални аспекти, които биха могли да са предмет на разработване във Визия за развитие на София, и по този начин са генерирали огромно количество информация. Подготовката на отчетния доклад на екипа е първият етап в нейното осмисляне и ние вярваме, че този процес ще продължи и ще се задълбочи.

5) Мониторинг на подготвителната изследователска работа при подготовката на задания за социологически изследвания

В резултат от осъществените дейности от екипа на направление Хора, са идентифицирани конкретните потребности от последващи социологически изследвания в бъдеще.

Екипът на направление Хора идентифицира две такива потребности – 1) необходимост от представително социологическо изследване на качеството на живот в София и 2) необходимост от специализирани изследвания по определени теми.

До формулирането на тези идеи се стига стъпаловидно. Първоначално се оформя идея за провеждане на представително за София изследване, в което да се засегнат отделни аспекти на качеството на живот на столичани. В хода на обсъждане на изследователските въпроси постепенно става ясно, че екипите и от другите направления също имат необходимост от събиране на емпирична информация, при това както по ключови въпроси, така и по редица по-детайлни индикатори. Това усложнява първоначалната матрица на проектираното изследване и на една от работните срещи става ясно, че трябва да се върви към провеждане на едно голямо представително за

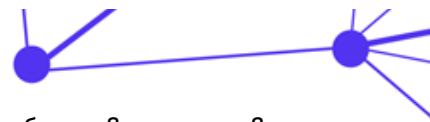
София изследване, при което да се изследва качеството на живот в столицата, и поредица от други специализирани изследвания.

Нашият екип изцяло подкрепя идеите на колегите от екипа по направление Хора, като възприема направената от тях обосновка за двата типа изследвания като солидно аргументирана и напълно основателна. Като изцяло се солидаризираме с направените обосновки, привеждаме предложенията във вида, който е посочен от екипа на направление Хора:

Представително социологическо изследване на качеството на живот в София: Реализиране на цялостно представително изследване за качество на живот в София по модела на "Качество на живот в европейските градове" на Евробарометър. В рамките на изследването е необходимо да бъдат засегнати темите удовлетвореност от инфраструктурата и условията в града, в т.ч. градски транспорт, здравеопазване, спортна инфраструктура, културна инфраструктура, образователна инфраструктура, улици и сгради, публични пространства, достъп до магазини; възможности за трудова реализация; жилищни условия, наличие и интеграция на чужденци; сигурност и доверие; административни услуги в града; удовлетвореност от околната среда; удовлетвореност от живота, от мястото на живот, от финансовото състояние, от работното място. С оглед на липсващата информация за факторите за щастие, към изследването могат да бъдат добавени модули, които да позволят дефинирането на фактори за удовлетвореност от живота/щастие на хората в София, както и тематични групи, свързани с баланса между работа и личен живот. Поради цялостната липса на изследвания относно разбирането за идентичност на града, към изследването могат да бъдат добавени и тематични групи, търсещи информация за разбирането на жителите на града за символите на града и неговите характеристики. Към изследването следва да се добави и тематичен блок, търсещ информация за участието на жителите на столицата в сдружения на собствениците, асоциации на съседи или квартални общности, доброволчески активности. Дизайнът на изследването трябва да позволява детайлна демографска картина на резултатите, в т.ч. по район, по пол, по възраст, по етническа група, принадлежност към уязвима група;

Специализирани изследвания по теми: Тези изследвания се препоръчват за по-задълбочено навлизане в определени теми и запълването на липсваща информация. Те могат да бъдат реализирани и на по-късен етап от работата по Визията, в случай че няма възможност или бюджет за реализирането им на този етап. Въпреки това в дългосрочен план е важно тази информация да бъде открита под някаква форма. Ето конкретните теми:

- Изследване на здравнонеосигурените в София, включващо причини и продължителност
- Изследване на свободното време на жителите на града – данни за потребление на културни продукти и спортни навици и активности
- Изследване на социалните мерки на държавно и общинско ниво по отношение подпомагането на включването към пазара на труда – оценка на ефекта и обхвата им, приложимостта и възможностите за подобрене

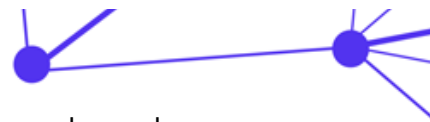
- Национално изследване на привлекателността на висшите учебни заведения, и в частност тези в София, оценка на ефективността на системата, привлекателността, конкурентните им предимства и възможностите за подобрене, за да може да се адресира проблемът с образователната миграция от страната и „изтичането на мозъци“
- Изследване на частните школи/курсове в София (отвъд професионалното образование и обучение), занаятчийството и потенциала на читалищата да бъдат активни участници в процеса по учене през целия живот
- Предмет на бъдещо изследване трябва да бъде идентифицирането на активистки общности, чиято кауза е пряко ангажирана с градската среда, подобни на Съвет на общността към районна администрация „Средец“ и фондация „За Оборище“, чиито цели са трайно да сътрудничат и подпомагат районните администрации, като активно посредничат в процеса на градското планиране и мониторинг на състоянието на градската среда. Трябва да бъдат проследени активистки каузи, обединили разнообразен кръг от хора, към проблем отнасящ се до планирането, ремонтването и подобряването на градската среда, такива са: казусът „Младост“; казусът „Паметник 1300 години България“. Така би могла да се проследи динамиката на формиране активна гражданска/градска общност и най-вече, да се види кои са „горещите“ теми, около които тя се мобилизира, напр. опазване на културното и художественото наследство в града, възражение срещу огромен инвестиционен проект, който трайно ще промени градския силует, и т.н. От друга страна, е важно да бъдат проучени какви са механизмите на гражданска реакция – такива биха били идентифициране на данни за организиране на протести, данни за присъствали брой хора, брой подадени жалби до Столична община, брой иницирани петиции и т.н.
- По отношение на хората в риск е необходимо да бъдат проучени техните навици и нагласи по отношение на обитаването им в града, от една страна, за да бъдат взети превантивни мерки спрямо тях, от друга, да бъдат картографирани рискови градски зони, към които да бъдат взети серия от урбанистични и архитектурни мерки.

3. Препоръки

Резултатите от направеното наблюдение и оценка на работата и напредъка по направление Хора и направление Идентичност и култура показват, че експертният екип е идентифицирал и систематизирал огромна база от публично достъпни резултати от емпирични социални (включително социологически) изследвания по темите. Събраният масив от данни е релевантен на тематичните области, фиксирани в методическите насоки по темите Хора и Идентичност и култура и в синхрон със заложените принципи на процеса по съставяне на Визия. Използваните изследователски методи, приложени в хода на събирането, обобщаването и класифицирането на информацията, кореспондират на целите и задачите на проекта за разработване на Визия за развитие на София. Разработените инструменти за класифициране на информацията са полезни и имат своя принос в процеса по създаване на единна информационна система на София.

1) Препоръки към екипа на направление Хора:

1. Повечето документи (най-вече стратегии и програми) имат национален характер. В тях се задават общите насоки и се рамкират необходимите действия за постигане на

позитивни интервенции в точно определени опции. Препоръката към екипа на направление Хора е да помисли в кои предметни области би могло да се препоръча разработването на областни или общински планове, които да стъпват на основата на национални документи, и на тази база да изграждат конкретна програма за действие на общинско или областно ниво. Идеите за разработването на такива областни или общински планове биха могли предварително да се съгласуват със съответните ресорни длъжностни лица и след консултация с тях да се прецизира дали има необходимост от тяхното разработване и ако да, какви евентуални приоритети би следвало да се зложат в тези документи;

2. За осмислянето на идентифицираните монографии, изследвания и анализи: да се изработи система от индикатори, по които да се подберат ключови монографии и изследвания, и тези документи да бъдат щателно проучени. Съответно тезите и констатациите от тези документи да залегнат при разработването на Визия за развитие на София. Ако екипът разполага с време и с ресурси, добре е по-голямата част от идентифицираните документи да бъдат прегледани и от тях да се подбере тази емпирична или текстова информация, която би послужила при разработването на концептуални ядра на Визията. Иначе усилията по идентифицирането на тези монографии и изследвания се обезсмислят;

3. Да продължи работата по попълването на Регистъра на документите за направление Хора;

4. Не на последно място по важност: в доклада си екипът борави с понятието "декларативни данни" и има предвид информацията, събрани с методите на емпиричното социологическо изследване, които измерват субективни нагласи, самооценки, ефекти от политики и т.н. Нашата препоръка е това понятие да се замени с друга, обществено по-приемлива фраза, като например "оценки и самооценки". Когато се говори за декларативни данни, това събужда асоциация за необективни и неотразяващи състоянието на нещата данни. Също не е добре да се говори и за субективни оценки, защото това пак провокира други асоциации – за неверни, съмнителни данни. Според нас най-точно би било да се говори за "оценки и самооценки на изследваните лица" – макар че те са изразени от конкретни индивиди и в този смисъл са субективни, те по своя характер са обективни, защото отразяват това, което изследваните лица мислят и чувстват по даден въпрос. Ето защо този тип мнения и оценки са изключително важни при разработването на документи от типа Визия за развитие на София.

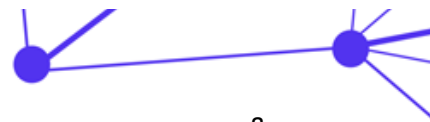
2) Препоръки към екипа на направление Идентичност и култура

1. Следва да продължи работата на екипа по анализирането на идентифицираните политики, програми, стратегии и други документи на държавни, общински институции и неправителствени организации, с оглед открояване на практическите и реални ефекти от тези документи;

2. Следва да бъдат насочени усилията на екипа и по отношение на систематизирането и проучването на чуждия опит, добри примери и практики, описани в различни чуждестранни публикации и изследвания и политически документи в ЕС, с оглед изграждането на Визия в контекста на глобалния свят;

3. Препоръчва се да бъдат предприети действия за по-детайлен анализ на съществуващите резултати, с цел проследяване динамиката в развитието на

социалната структура на живеещите в София и очертаване на тенденциите в изследваната тематична област на града като социокултурен процес;

4. И не на последно място, да бъде предвиден допълнителен анализ на променящите се теми и подходи към града като своеобразен рефлектор на промените в самия град в рамките на разглежданото направление.

9. Аспектите Околна среда

1. Мониторинг на работата на екип Визия в сферата на околната среда при създаване на Визия за София

Мониторингът върху работата на екип Визия в сферата на околната среда включва наблюдение и оценка върху: организацията на работа между координатора на темата Околна среда и екипа изпълнител на подготвителната изследователска работа; комуникацията между тях; участието им в различни тематични работни срещи.

1) Организация на работа и комуникация между екипите, ангажирани с аспектите Околна среда

Организацията на работа между екипите, ангажирани с аспектите Околна среда, включва седмични срещи във формат координатор – екип изпълнител (експертен екип) с цел отчитане на прогреса на работа, идентифициране на съществуващи проблеми в изпълнението (отнасящи се най-често до забавяне на предоставянето на данните/информацията, изискана от съответните собственици/държатели на данни) и възможностите за реакция или съдействие от страна на координатора при необходимост. Срещите са присъствени или онлайн. Комуникацията между членовете на екипа, координатора и мониторинга е интензивна и е основно чрез електронна поща, телефон и приложения (Skype, Hangouts и др.). Комуникацията със собственици/държатели на данни се извършва по реда на официалната кореспонденция с искане за достъп до информация.

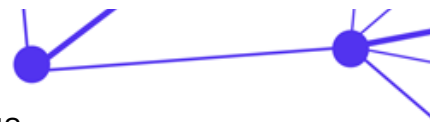
Оценка

Добра организация на работа между координатора и експертния екип чрез регулярни срещи и интензивна комуникация помежду им.

2) Работни срещи – координация и участие

Настоящият етап на изпълнение на проекта включва процеса на изследване и активиране на темите. За този период се организираха серия от работни срещи, на които екипът по околна среда беше представен пред различни заинтересовани страни – екипите по направления и мониторинг, ключови експерти от администрацията на СО и широката публика.

По отношение на тематични работни срещи координаторът по околна среда участва в организацията на 4 работни срещи, от които:

- 2 срещи със заинтересовани страни, в т.ч. с НПО организации и администрацията на СО;
- 2 срещи с екипите на други направления (Хора и Градска среда) с цел обмяна на информация и идеи относно припокриващи се теми/подтеми.

Оценка

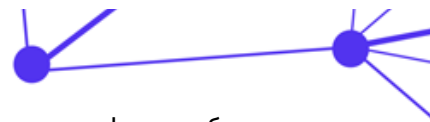
Добра координация на тематичните работни срещи, предвид етапа на изпълнение на проекта, като, от една страна, в процеса са въвлечени две целеви групи – НПО и общинска администрация, а от друга – се демонстрира добро взаимодействие с останалите екипи. На следващ етап следва да се разшири кръгът на заинтересовани страни и да се направи опит да се въвлече бизнесът. Следва да се анализира и възможността да се организират тематични срещи по подтеми с проактивни в съответната тема НПО с цел по-ефективна дискусия и обмен на информация. Интерес представлява и взаимодействието на направление Околна среда с Транспорт от гледна точка на това, че транспортът е един от основните източници на замърсяване на въздуха в града.

2. Мониторинг на обхвата на засягане на екологичните теми при провеждане на работни срещи и публични събития

Мониторингът на обхвата на засягане на екологичните теми по време на публични събития в настоящия доклад се отнася за първата публична конференция Визия за София, която се проведе на 30.10.2017 г. в Софийска градска художествена галерия. Съгласно програмата на конференцията представянето на направление Околна среда включваше презентация на екипа, който е ангажиран с подготвителната изследователска работа на темите по околна среда, дискуссионен панел и отворена дискусия с участие на публиката.

Екипът на „Енвайрорисърч“ ЕООД, ангажиран с подготвителната изследователска работа на темите по околна среда, представи на гостите на конференцията своя екип, метод на работа и основни предизвикателства пред изпълнението на задачите си. Тъй като конференцията се проведе в междинен етап на изпълнение на тяхната задача, екипът на „Енвайрорисърч“ ЕООД нямаше възможност да представи конкретни резултати и анализи, тъй като проведената изследователска работа беше още в процес на изпълнение и към момента на конференцията екипът не разполагаше с голяма част от необходимата и изисквана информация от гържателите на данни.

Координаторът на темите по околна среда от екип Визия модерира дискуссионния панел, на който участие взеха представители на: общинската администрация в лицето на Йоана Христова – зам.-кмет по направление Зелена система, екология и земеползване; свързани проекти – Елица Панайотова, координатор на Зелена София; и НПО сектора – Теодора Стоянова от Greenpeace Bulgaria. Основна тема на дискуссионния панел бе качеството на атмосферния въздух и ролята на НПО сектора и общината в комуникирането на проблема с обществеността.

Темите по същество, които се засегнаха по време на отворената дискусия, бяха свързани с: шумовото замърсяване в резултат на интензивния въздушен трафик на града, моторите, автомобилите и обществените заведения; интензивната сеч в Лозенска планина; минералните води на София и възможностите за тяхното популяризиране и ефективно ползване. Интересно е да се отбележи, че темите, засегнати по време на отворената дискусия, бяха разнообразни, но като цяло дискусия липсваше, а отговори на конкретни въпроси нямаше.

Оценка

Добра оценка по отношение на избора на участници в дискусияния панел и избора за водеща тема на дискусията, като съществува потенциал за подобрене в начина на модерирание с цел дискусията да е по-насочена и ограничена във времето на отделните участници, за да има възможност за повече включване от останалите участници и публиката.

3. Мониторинг на подготовката и провеждането на изследвания на аспектите Околна среда и консолидирането на резултатите от тях

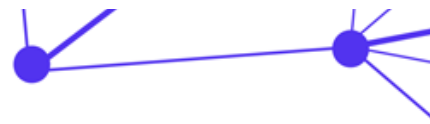
Мониторингът тук обхваща наблюдение и оценка на процеса на подготовката и провеждането на подготвителната изследователска работа по отношение на компонентите на околната среда и наблюдение и оценка върху съдържанието на изследователската работа, извършена от експертния екип.

1) Мониторинг на процеса на подготовка и провеждането на подготвителната изследователска работа

Подготовката и провеждането на предварителната изследователска работа е резултат от съвместна работа на експертния екип и координатора на аспектите Околна среда. По време на изпълнение на Стъпка 2 (определяне на текущото състояние на аспектите Околна среда и информационната обезпеченост с данни) експертният екип предложи и представи своя метод на работа и идентифицира стъпките, при които има нужда от съдействие и участие на координатора на тема Околна среда.

Използваният подход от експертния екип при изпълнение на задачите по подготвителната изследователска работа включва следните стъпки:

- Идентификация на източниците на информация;
- Комуникация и срещи със собственици и държатели на данни с цел уточняване на детайли;
- Изпращане на писма за достъп до информация;
- Събиране на налични данни;
- Анализ на качеството и количеството на предоставената информация и данни;
- Анализ на състоянието на отделните компоненти на околната среда от разглежданите теми и подтеми.

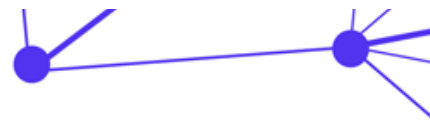

При изпълнението на предварителната изследователска работа по аспектите Околна среда експертният екип срещна следните основни предизвикателства, които, от една страна, затрудниха и забавиха процеса на изследване, а от друга – възпрепятстваха осъществяването на детайлен анализ за някои подтеми. Трудностите и предизвикателствата са посочени както следва:

- Липса на достъп до сурови данни;
- Липса на единна система за събиране и анализ на информация по отношение на компонентите на околната среда както на национално, така и на общинско ниво;
- Липса на система и процедура по структуриране и архивиране на различен набор от данни и информация, събрани и съхранявани от общинската администрация;
- Липса на информация относно прогреса на изпълнение на различни общински проекти в процес на изработка;
- Непълното представяне на изискваната информация и данни от страна на собствениците на данни;
- Същественото забавяне при предоставянето на данните;
- Ползваните общодостъпни данни по отношението на компонентите на околната среда често са във формат, който възпрепятства последващата обработка и анализ (напр. сканирани документи);
- Част от нормативните документи на страницата на Столична община не са в актуалните версии;
- Стратегическите документи от страницата на Столична община често излизат на части, при което не става ясно дали тези части са работни или финални версии на документите;
- Част от връзките и препратките към документи, в т.ч. наредби, стратегии, планове и програми, не работят и др.

Оценка

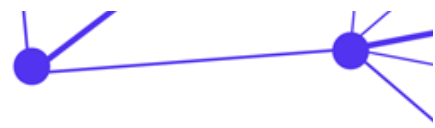
Добра оценка на създадения процес на работа по подготовката и провеждането на подготвителната изследователска работа, като съществува потенциал за подобрене на комуникацията със собствениците на данни с цел по-навременното им предоставяне. Въпреки описаните трудности отчетът на експертния екип беше представен в срок, като обхватът и детайлността на доклада отговарят на очакванията, предвид кратките срокове и липсата на част от необходимата информация.

2) Мониторинг на обхвата и съдържанието на подготвителната изследователска работа на състоянието на аспектите Околна среда

Докладът по изследователската работа на експертния екип описва и анализира 10 различни теми на околната среда и съответните им подтеми, представени по-конкретно в приложения списък:

- Въздух
  - Емисии на вредни вещества
  - Качество на атмосферния въздух
  - Качество на въздуха в затворени помещения
- Водни ресурси
  - Повърхностни води
  - Подземни води
  - Питейни води
- Климат
  - Адаптация към промените в климата
- Вредни физични фактори
  - Шум
  - Електромагнитни лъчения
  - Радиационен фон
  - Светлинно замърсяване
- Отпадъци
  - Битови отпадъци
  - Строителни отпадъци
  - Опасни отпадъци
- Геоложка основа и минерално разнообразие
  - Свлачища
  - Сеизмична активност
  - Добив на полезни изкопаеми
- Почви и земеползване
  - Замърсяване

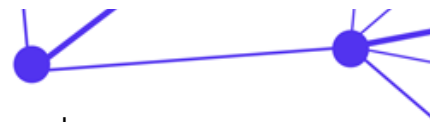

- Ерозия
- Вторично уплътняване на почвите
- Запечатване на почвите
- Заблацияване
- Почвено плодородие
- Земеползване
- Зелена система
- Зелената система като градоустройствен показател
- Видове зелени площи – компоненти на зелената система
- Градско земеделие
- Дива природа
- Защитени територии, зони и видове
- Видове, обект на ловен туризъм
- Горещи зони за биоразнообразието извън защитени територии и зони
- Природен парк Витоша
- Екосистемни услуги

По отношение на своето съдържание докладът има ясна и идентична структура при представянето на отделните теми, което показва, че при обследването на информацията, описанието и обхвата на направения анализ, експертният екип е приложил идентичен подход, гарантиращ определена детайлност. Всяка тема е представена с описание на обхвата и подтемите, които засяга. Посочени са идентифицираните източници на информация, в т.ч.:

1. Направен е опис на нормативните документи, които регламентират управлението на отделните компоненти на околната среда (в рамките на темите), и/или налагат изготвянето на регулярен мониторинг на компонентите на околната среда и/или въвеждат определени норми за оценка на тяхното качество и състояние;
2. Описани са също стратегическите документи – стратегии, планове и програми;
3. Представен е преглед на информационна обезпеченост с данни от различни системи за мониторинг, доклади и научни разработки по съответните теми и подтеми.

Експертният екип е направил също оценка на получената информация, където са описани нивото на достъп до данните, тяхната пълнота и приложимост. Освен това в

отчета е представена и оценка на състоянието на компонентите, като, от една страна, са посочени параметрите и показателите, по които принципно се оценява състоянието на анализирани компоненти или теми, а от друга – е направен експертен анализ по отношение на състоянието на анализирани компоненти на околната среда в град София и крайградските територии. Представянето на всяка тема завършва с обобщение на описанието, информационната обезпеченост и състоянието на темите/компонентите и дава обосновка за необходимостта от допълнителни изследвания. Много добро впечатление прави, че в препоръките на експертния екип, освен по отношение на необходимостта от създаването на нови системи за събиране на определени данни, е посочена и необходимостта от провеждането на редица социологически проучвания с цел получаването на обратна връзка от гражданите. Експертният екип също така подчертава необходимостта от проактивно действие на общинската администрация в провеждането на различни информационни кампании с цел популяризиране на теми, свързани с управлението на околната среда (напр. кампания за правилното изхвърляне на отпадъци) и/или значението на замърсяването на даден компонент на околната среда върху здравето на хората (напр. замърсяването на почвите). Не на последно място следва да се отбележи, че експертният екип, при обобщаване на резултатите от проведеното подготвително изследване, дава информация за положителните и отрицателните страни на управлението на околната среда на територията на Столична община. Екипът същевременно обръща внимание и на необходимостта от внедряването на иновативни практики при решаване на проблеми на околната среда и ефективното използване на природните ресурси (пример: оползотворяването на дъждовните води, развитие на покривно и вертикално озеленяване и др.).

Оценка

Добра оценка по отношение на обхвата и детайлността на направените изследвания, в т.ч. преглед на нормативната уредба, стратегическите документи и източниците на данни. По отношение на обхвата се забелязва липсата на проучване и анализ на състоянието на крайградските планини, тяхното ползване и потенциала им в предоставянето на екосистемни услуги. Много добра оценка по отношение на направения анализ на състоянието и идентифицирането на необходимостта от допълнителни изследвания.

4. Препоръки

1. Да продължи добрата организация на работа между екипите, ангажирани с аспектите Околна среда, чрез регулярни срещи, участие и взаимодействие в различни работни срещи;
2. Да се направи опит за въвлечане на бизнеса като заинтересована страна в работните срещи и/или групови дискусии по направление Околна среда;
3. Да се засили взаимодействието между различните екипи по припокриващите се теми;
4. Да се оптимизира начинът на модерирание на груповите дискусии по време на публични срещи с цел дискусията по аспектите Околна среда да е по-насочена и

ограничена във времето на отделните участници. Така ще има възможност за включване в дискусиата на различните участници и публиката;

5. Да се даде обратна връзка на администрацията на Столична община по отношение на идентифицираните проблеми с управлението на наличните данни относно компонентите на околната среда на общинско ниво и пропуските в администрирането на интернет страницата им по отношение на актуализацията на различни нормативни и стратегически документи;

6. Имайки предвид дългосрочния характер на Визията, следва да се обърне специално внимание на необходимостта от предприемане на конкретни действия в посока внедряването на иновативни практики при решаване на проблеми на околната среда и ефективното използване на природните ресурси на територията на общината.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ

Общата оценка за управлението на проекта е положителна. С изключение на няколко момента, които могат да бъдат подобрени, екипът на Визия за София управлява проекта и съпътстващия го публичен ресурс професионално, отговорно и ефективно. Подобен подход на управление значително увеличава шанса за успешното завършване на проекта.

1. Управление на проекта

На този етап екипът на Визия за София полага необходимите усилия и следва добри управленски и процесни практики за обезпечаване на заложените в методическите насоки принципи, но резултатът от тези усилия ще може да бъде оценен в пълна степен през първото тримесечие на 2018 г., когато конкретните цели са формулирани.

От гледна точка на управлението на процесите в проекта могат да бъдат изведени следните основни препоръки:

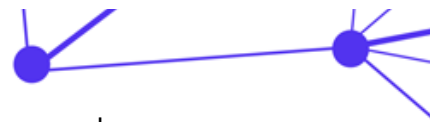
- Прецизиране на процеса на планиране на обществените поръчки и административното им обслужване, така че да се обезпечи своевременно възлагане на поръчката.
- Следва в началото на всяка нова фаза (в рамките на първия месец от изпълнението) да се разработят детайлни планове за всяка отделна задача на достатъчно ниско ниво на детайл.
- Информационното обезпечаване на аналитичните задачи следва да се планира и осигури в по-голяма степен.
- Подобряване на вътрешната комуникация с цел постигане на интердисциплинарност при създаване на продуктите от стъпките на Визията.
- Планирането и управлението на проектните рискове следва да се формализира и прецизира.

Извън общата рамка на управлението на процеси, могат да бъдат отправени и следните препоръки и констатации по всяко от тематичните направления.

2. Право и нормативна база

Положителна оценка на работата на екип Визия и екипите по отделните направления при съобразяване на действащата нормативна уредба, като могат да бъдат направени следните препоръки:

- Разработването на отделна тема, в която да бъде проучена и обоснована нуждата от приемането на изменения в действащи нормативни актове с оглед

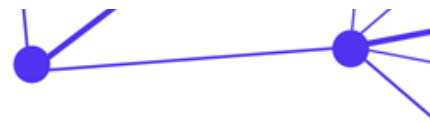
гарантирането на най-ефективното прилагане на Визията и идентифициране на направленията, в които при подготовката и приемане на управленски актове Столичният общински съвет ще мотивира решенията си с постановките на Визия за София;

- Разработването на специализирана тема от екип Визия, посветена на гъвкавост и самообновяване на Визията;
- При по-нататъшната работа оформянето на докладите да е придружено с резюмета, които да се изготвят като отделен документ, в степен на подробност, позволяваща задоволително запознаване със съдържанието на докладите и с основните мотиви за направените в тях изводи, заключения и препоръки;
- Формиране и разработване на специализирана тема относно нормативната и стратегическата синхронизираност между отделните стратегически документи, както и синхронизирането на базите данни, които се използват в различните проучвания и разработваните теми по отделните направления;
- Формиране и разработване на тема, в която да се проучат и разработят възможностите за изграждане на обща база данни въз основа Портала за пространствени данни по Закона за достъп до пространствени данни;
- Специализирано проучване относно възможностите за създаване на специализирана карта за устройствено планиране и изследване на ефекта от проучванията за нормативната и стратегическата синхронизираност между стратегическите документи и изграждането на обща база данни при осигуряване на комплексното административно обслужване и осигуряването на достъп до данни от различни регистри, поддържани от Столична община;
- Формулирането на специализирана тема в направление Градска среда относно предпоставките за разширяване използването при устройственото планиране на инструменти, уредени в действащите нормативни актове – специализирани план-схеми към ПУП за публичните пространства, изработването на правила и нормативи за прилагане на устройствените планове, обвързани с други управленски и стратегически актове на Столичния общински съвет;
- Провеждането на специализирано проучване в направление Градска среда, тема Публични пространства, за вида и характера на правата и задълженията на „потребителите“ на публичните пространства и анализ на степента, в която се изпълняват техните задължения.

3. Маркетинг и връзки с обществеността

Положителна оценка на работата в сферата на маркетинга и връзките с обществеността на екип Визия, като могат да се обособят следните препоръки:

- Да се засили медийното присъствие чрез по-честа и активна комуникация с медиите и използване на всеки повод за генериране на новини и публикации;
- Хубаво е да се помисли и направи подробна стратегия и личен подход към медиите и журналисти.

4. Технологии

Положителна оценка на работата на екип Визия в сферата на използването и внедряването на технологиите при изпълнението на проекта. Все пак могат да се обособят следните препоръки, които могат да бъдат използвани от екипа на Визия за София за подобряване на съществуващите процеси в следващите етапи на проекта или при осъществяване на свързани или сходни проекти:

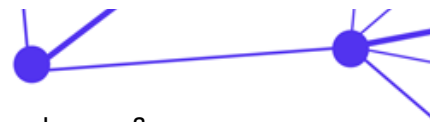
- Да се интегрира цялостно решение за управление на процеси на база на продуктите и технологиите, които вече са налични. Добро такова решение би било: <https://trello.com/>. Ако е необходимо, да се добави човешки ресурс за следене и технологично управление.
- Да се отдели работата по процесно управление на изграждането на комуникационната платформа от другата работа на експерт Технологии. Тук правилните стъпки са предприети и се вижда подобрението на този процес.
- Изграждането на комуникационна платформа е само първа стъпка от цялостен процес по изграждане на разпознаваемост сред широката публика. Да се помисли как тази платформа би се припознала от публиката в края на процеса по изграждане на Визия за София с цел прогължаването на живота ѝ.

5. Устройствено планиране и използване на ГИС

Положителна оценка за работата на екип Визия и екипите по отделните направления по отношение на устройственото планиране и ГИС. Положителна оценка получават и екипите на направления Градска среда и Транспорт за цялостното съдържание на техните доклади.

Препоръчва се подготвителната изследователска работа в следващия етап да бъде разделена в четири ключови направления по темата Устройствено планиране и ГИС, и съответно обвързващи я с цялостния процес на пространствено развитие:

- а) Направление Тактическо и оперативно планиране – включва подробното градоустройствено планиране и инвестиционно проектиране на ключови градски системи, територии и обекти с наслоени проблеми и в критично състояние или със значим потенциал за отключване на развитието и опазването на ценностите на София и крайградските територии в краткосрочен и средносрочен хоризонт в рамките на настоящия програмен период;
- б) Направление Стратегическо пространствено планиране – обхваща градското и регионалното пространствено планиране и програмиране в по-далечно бъдеще отвъд настоящия програмен период и в рамките на хоризонта на настоящото и бъдещото изменение на ОУП на Столична община и дългосрочния хоризонт на Визията;
- в) Направление Политики и нормативна рамка – търси съпоставка и обвързване с националната нормативна рамка, системата за пространствено планиране и

градските политики, включително и във връзка с Европейския градски дневен ред и Новия градски дневен ред от Кито;

г) Направление Интегриране на информацията – дава насоки за обвързването на глобалната, европейската, националната, регионалната и местната информационна инфраструктура за пространствени данни, както и на използваните и приложимите в Столична община ГИС решения, вкл. технологии и бази данни.

6. Социология

Изцяло положителна оценка за работата на екипите по направление Хора и направление Идентичност и култура. Извършена е прецизна, системна, много добре структурирана работа и са постигнати много добри съдържателни резултати. За бъдещата работа препоръчваме следното:

- Да се помисли в кои предметни области би могло да се препоръча разработването на областни или общински планове, които да стъпват на основата на национални документи и на тази база да изграждат конкретна програма за действие на общинско или областно ниво.
- За осмислянето на идентифицираните монографии, изследвания и анализи да се изработи система от индикатори, по които да се подберат ключови монографии и изследвания и тези документи да бъдат щателно проучени и използвани за разработването на Визията.
- Да продължи работата на екипа по анализирането на идентифицираните политики, програми, стратегии и други документи на държавни, общински институции и неправителствени организации с оглед открояване на практическите и реалните ефекти от тези документи.
- Да се систематизира и проучи чуждият опит, добри примери и практики, описани в различни чуждестранни публикации и изследвания и политически документи в ЕС, с оглед изграждането на Визия в контекста на глобалния свят.
- Препоръчва се да бъдат предприети действия за по-детайлен анализ на идентифицираните съдържателни резултати с цел очертаване динамиката в развитието на социалната структура на живеещите в София и извеждане на тенденциите в социоекономическите и социокултурните процеси.
- Да бъде предвиден допълнителен анализ на променящите се теми и подходи към града като своеобразен рефлектор на промените в самия град.

7. Околна среда

Положителна оценка на процеса на обследване темите по околна среда, в т.ч. организация и координация на експертния екип и обхват на подготвителното изследване, като могат да се обособят следните по-важни препоръки:

- Да се направи опит за въвличане на бизнеса като заинтересована страна в работните срещи и/или групови дискусии по направление Околна среда;

- Да се оптимизира начинът на модерирание на груповите дискусии по време на публични срещи с цел дискусията да е по-насочена и ограничена във времето на отделните участници, за да има възможност за повече включване от останалите участници и публиката;
- Да се даде обратна връзка на администрацията на Столична община по отношение на идентифицираните проблеми с управлението на наличните данни относно компонентите на околната среда на общинско ниво и пропуските в администрирането на интернет страницата им по отношение на актуализацията на различни нормативни и стратегически документи;
- Да се обърне специално внимание на необходимостта от предприемане на конкретни действия в посока внедряването на иновативни практики при решаване на проблеми на околната среда и ефективното използване на природните ресурси.